

Täysistunto

Keskiviikko 7.9.2022 klo 14.00—16.11

Täysistunto alkoi klo 14.00. Täysistunto päättyi klo 16.11.

Puhetta johti ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne (14.00—16.11).

1. Nimenhuuto

Nimenhuutoraportti Liite 1A

Toimitettiin nimenhuuto.

2. Hanna Kososen vapautuspyyntö valtiovarainvaliokunnan jäsenyydestä

Vapautuspyyntö VAP 22/2022 vp

Ainoa käsittely

Eduskunta hyväksyi vapautuspyynnön.

Täydennysvaali toimitetaan torstaina 8.9.2022 kello 16 pidettävässä täysistunnossa. Ehdokaslistat on jätettävä keskuskansliaan viimeistään 8.9.2022 kello 13.

3. Jouni Ovaskan vapautuspyyntö ulkoasiainvaliokunnan jäsenyydestä

Vapautuspyyntö VAP 23/2022 vp

Ainoa käsittely

Eduskunta hyväksyi vapautuspyynnön.

Täydennysvaali toimitetaan torstaina 8.9.2022 kello 16 pidettävässä täysistunnossa. Ehdokaslistat on jätettävä keskuskansliaan viimeistään 8.9.2022 kello 13.

4. Hilikka Kempin vapautuspyyntö ulkoasiainvaliokunnan varajäsenyydestä

Vapautuspyyntö VAP 24/2022 vp

Ainoa käsittely

Eduskunta hyväksyi vapautuspyynnön.

Täydennysvaali toimitetaan torstaina 8.9.2022 kello 16 pidettävässä täysistunnossa. Ehdokaslistat on jätettävä keskuskansliaan viimeistään 8.9.2022 kello 13.

Pöytäkirja PTK 86/2022 vp

5. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi eräiden ympäristön käyttöön vaikuttavien hankkeiden lunastusluvasta annetun lain ja kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta annetun lain 1 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 109/2022 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 5. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään talousvaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Avaan keskustelun. Esittelypuheenvuoro, ministeri Lintilä, olkaa hyvä.

Keskustelu

14.01 **Elinkeinoministeri Mika Lintilä** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Hyvin lyhyesti:

Esityksellä täydennetään ympäristövaikutusten arviointia koskevan direktiivin kansallista täytäntöönpanoa sähköjohtojen ja kaasuputkien osalta. Kyseinen direktiivi edellyttää, että yva-menettelyn piiriin kuuluvissa hankkeissa on mahdollista antaa ympäristöä koskevia lupamääräyksiä.

Esityksessä täydennetään sähkölinjojen ja kaasun siirtoputkien lunastuslupaharkintaa koskevia säännöksiä hankkeen linjaukselle ja toteuttamistavalle.

Lunastuslupamenettelyssä annettavaan päätökseen voitaisiin liittää hankkeen toteuttamistapaa koskevia määräyksiä, jotka ovat tarpeen hankkeesta aiheutuvien haitallisten ympäristövaikutusten ehkäisemiseksi. Lisäksi lakiin esitetään sisällytettäväksi säädökset näiden päätösten noudattamisen valvonnasta.

Eli, arvoisa puhemies, hyvin tekninen muutos.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin talousvaliokuntaan.

6. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi maa-aseamista ja eräistä tutkista sekä avaruustoinnasta annetun lain muuttamisesta ja sakon täytäntöönpanosta annetun lain 1 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 113/2022 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 6. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään talousvaliokuntaan.

Lähetekeskustelua varten varataan tässä vaiheessa enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. Avaan keskustelun. — Ministeri Lintilä, esittelypuheenvuoro, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 86/2022 vp

Keskustelu

14.03 Elinkeinoministeri Mika Lintilä (esittelypuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Hallituksen esityksellä esitetään säädettäväksi uusi laki maa-aseamista ja eräistä tutkista ja muutettavaksi avaruustoiminnasta annettua lakia ja sakon täytäntöönpanosta annettua lakia.

Suomesta tuli avaruusvaltio, kun Aalto-1, ensimmäinen suomalainen satelliitti, lähetettiin avaruuteen kesäkuussa 2017. Viidessä vuodessa Suomesta on tullut merkittävä avaruusvaltio: tänään kiertoradalla on parikymmentä suomalaista satelliittia. Näistä pääosa on yksityisten yritysten kaukokartoitussatelliitteja. Suomalaisella osaamisella on alalla valtavasti potentiaalia ja hienoja kasvun mahdollisuuksia, ja eurooppalainen kasvu on kymmenien miljardien luokkaa.

Kun suomalainen avaruussektori on kasvanut, esiin on noussut uusia kansalliseen ja kansainväliseen turvallisuuteen liittyviä kysymyksiä, joita Suomen lainsäädäntö ei tällä hetkellä kata. Näitä ovat satelliittien tuottaman kaukokartoitusdatan vastaanotto ja jakelu sekä Suomessa sijaitsevien maa-asemien käyttö datan vastaanottoon ja jakeluun. Hyvä varautuminen on tässäkin kohdassa viisasta, siksi tarvitsemme tämän lain.

Datan tuottamiseen, vastaanottoon ja jakeluun voi liittyä erilaisia ulko- ja turvallisuuspoliittisia riskejä. Sellainen voi olla esimerkiksi kaukokartoituskuvien välittäminen taholle, joka saattaisi käyttää tietoa Suomen tai ystävällismielisten valtioiden intressien vastaisesti tai terroristisiin tarkoituksiin. Myös omistus voi olla riski, esimerkiksi jos maa-aseman omistaa taho, joka käyttää satelliiteista vastaanottamaansa dataa Suomen intressien vastaisesti.

Laissa maa-aseamista ja eräistä tutkista säädettäisiin maa-asema- ja tutkatoiminnan harjoittamisen luvanvaraisuudesta ja valvonnasta. Lupaviranomaisena toimisi Liikenne- ja viestintävirasto.

Avaruustoiminnasta annettuun lakiin lisättäisiin säännökset, jotka koskevat satelliittikaukokartoitustoiminnan harjoittamista avaruustoiminnan osana tai erikseen. Satelliittikaukokartoitustoiminnan harjoittaminen olisi luvanvaraista. Lupaviranomaisena toimisi työ- ja elinkeinoministeriö.

Kummassakin ehdotetussa laissa luvan edellytyksenä olisi erityisesti toiminnan riskittömyys kansallisen turvallisuuden kannalta ja tiettyjen teknisten turvallisuusvaatimusten täyttyminen. Luvan käsittelyä varten pyydetäisiin lausunto turvallisuusviranomaisilta. Toiminnanharjoittaja olisi velvollinen raporttoimaan toiminnastaan lupaviranomaiselle.

Sekä satelliittikartoitus että maa-asema- ja tutkatoiminta tarjoavat yrityksille uusia liiketoimintamahdollisuuksia. Vaikka toiminta on Suomessa vielä vähäistä — muutamia yrityksiä — suomalainen avaruussektori kehittyy vahvasti ja herättää myös kansainvälistä kiinnostusta.

Lopuksi, arvoisa puhemies: Sääntelyhankkeessa on pyritty löytämään tasapaino kansallisen turvallisuuden ja liiketoiminnan edistämisen välillä. Tavoitteena on ennustettavan ja oikeudellisesti selkeän toimintaympäristön luominen alan tehokkaan valvonnan varmistamiseksi. Haluamme myös samalla varmistaa ja edistää kilpailukykyä ja kasvua.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia esittelystä. — Edustaja Savola, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 86/2022 vp

14.06 Mikko Savola kesk: Arvoisa herra puhemies! Kiitän ministeriä esittelystä.

Avaruusosaaminen on yksi niistä alueista, joissa meillä on tulevaisuudessa paljon enemmän annettavaa. Ja kuten ministeri tuossa esittelypuheenvuorossaan toi ilmi, tällä on ulko- ja turvallisuuspoliittisia vaikutuksia. Oikeastaan kysyisinkin siitä, kun tässä liikenne- ja viestintäministeriö on vastuuviranomainen yhdessä työ- ja elinkeinoministeriön kanssa, kuinka varmistetaan tämä ulko- ja turvallisuuspolitiikan turvallisuusvaikutusten arviointi myöskin puolustusministeriön osalta. Meillä on pitkään ollut riskinä ja ongelmanakin osittain se, että meillä on siiloutunutta päätöksentekoa, ja meillä pitäisi pystyä katsomaan yhdessä nimenomaan ja varsinkin näinä aikoina ulko- ja turvallisuuspoliittiset tekijät. Joten kysyn: kuinka tämä koordinointi ministeriöitten välillä tapahtuu nyt, kun näillä toiminnanharjoittajilla on tämä raportointivelvollisuus nyt sitten tämän lakiesityksen myötä? — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ministeri Lintilä vastaa.

14.07 Elinkeinoministeri Mika Lintilä: Arvoisa herra puhemies! Kyllä yleinen tapa on, että tällaisissa tilanteissa, jotka ovat hyvin spesiaaleja, pyydetään lausunnot niiltä ministeriöiltä, jotka ovat sidoksissa kyseiseen asiaan, ja jos olisi tapaus, jossa olisi selkeästi havaittavissa esimerkiksi turvallisuuteen liittyvä asia, niin vakiintunut käytäntö on, että siitä pyydetään lausunnot: puolustusministeriö, sisäministeriö, ulkoministeriö ja niin edelleen.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin talousvaliokuntaan.

7. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi julkisesti tuetuista vienti- ja alusluotoista sekä korontasauksesta annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 119/2022 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 7. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään talousvaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. Avaan keskustelun. — Ministeri Lintilä, esittelypuheenvuoro, olkaa hyvä.

Keskustelu

14.08 Elinkeinoministeri Mika Lintilä (esittelypuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Hallitus esittää muutoksia julkisesti tuetuista vienti- ja alusluotoista sekä korontasauksesta annettuun lakiin.

Vuonna 2012 voimaan tullut laki annettiin rahoitusmarkkinakriisin jälkeisessä tilanteessa, jossa pankkien mahdollisuudet pitkäaikaisten vientiluottojen myöntämiseen olivat heikentyneet. EU:n velkakriisi ja Yhdysvaltojen epävarma taloustilanne olivat edelleen vaikeuttaneet rahoitusmarkkinoiden toimintaa. Silloisessa markkinatilanteessa viennin edel-

Pöytäkirja PTK 86/2022 vp

lyttämä pitkäaikainen rahoitusmarkkina toimi puutteellisesti. Koska viennin rahoitus oli pankeille matalatuottoista toimintaa, niiden pitkäaikaiset varat oli kohdennettu mieluummin paremmin tuottaviin kohteisiin.

Asiaa koskeneessa talousvaliokunnan mietinnössä todettiin tuolloin, että pysyvällä luototomuoitoisella vienninrahoitusjärjestelmällä oli pyritty turvaamaan suomalaisille vientiyrityksille tasavertaiset rahoitusmahdollisuudet tärkeimpiin kilpailijamaihin verrattuna. Viejille oli tarkoitus tarjota rahoitusratkaisuja, joita markkinoilta ei ollut saatavissa. Velkakriisien vuoksi kansainvälisillä rahoitusmarkkinoilla oli silloin häiriöitä, jotka vaikuttivat viennin rahoitukseen ja tämän saatavuuteen.

Arvoisa puhemies! Nyt kysymyksessä olevassa lainsäädäntöhankkeessa on kyse pitkälti samasta perusongelmasta, nimittäin viennin rahoituksen markkinapuutteen korjaamisesta ja sen paikkaamisesta. Markkinapuute on nyt kohdistunut myös pieniin luottoihin ja niiden saatavuuteen, sillä rahoitussektori ei ole tarjonnut riittävässä määrin luottoja pienille vientihankkeille. Tästä rahoituksen saatavuuteen liittyvästä markkinapuutteesta vaikuttaisi kärsivän erityisesti yritysten pk-sektori mutta myös suuremmatkin yritykset pienemmissä vientihankkeissa.

Näissä muutosesityksissä on pitkälti kysymys siitä, että nykyinen sääntely ei tarjoa riittäviä ja sopivia instrumentteja luoton hallinnointiin ja luoton myöntämisen tekniseen toteutukseen. Se on tehty nyt painopisteinä olevia luottoja suurempia luottoja silmällä pitäen. Tällä lainsäädäntöhankkeella parannetaan siis kyseessä olevan lain toiminnallisuutta myös pienempiä luottoja myönnettäessä. Samalla esitetään tehtäväksi säädöshuollollisia teknisiä korjauksia lakiin.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin talousvaliokuntaan.

8. Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestön Suomen valtuuskunnan kertomus Etyjin parlamentaarisen yleiskokouksen toiminnasta vuonna 2021

Kertomus K 17/2022 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 8. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään ulkoasiainvaliokuntaan.

Lähetekeskustelua varten varataan tässä vaiheessa enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. Avaan keskustelun. — Edustaja Heinonen, olkaa hyvä.

Keskustelu

14.12 **Timo Heinonen kok:** Arvoisa herra puhemies! Hyvät edustajakollegat ja muut täysistuntoa seuraavat! Halusin tähän asiakohtaan, Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestön Etyjin Suomen valtuuskunnan toimintakertomuksen käsittelyyn, pyytää puheenvuoron oikeastaan kahdestakin syystä.

Pöytäkirja PTK 86/2022 vp

Ensimmäisenä on se, että halusin tässä puheenvuorossani vielä kerran nostaa esille ministeri Ilkka Kanervan poikkeuksellisen pitkän elämäntyön Suomen politiikassa, ulkopoliitikassa mutta myös Etyjin parissa. Voisi hyvin sanoa, että Ilkka Kanerva teki yhden ison elämäntyönsä nimenomaan Etyjin parissa. Hän oli monessa mielessä Etyj-mies loppuun asti. Hänen viimeiset jopa julkisuudessa olleet puheenvuoronsa olivat hyvin vahvasti Etyjin hengessä pidettyjä, ja niissä hän pyrki löytämään vielä tässä hengessä ratkaisuja esimerkiksi pahenevaan ja pahentuneeseen tilanteeseen Venäjän suhteen esimerkiksi Ukrainassa ja muualla. Kun luin tätä toimintakertomusta — tähän käsittelee vuotta 2021 — niin tässä kerrottiin, miten ministeri Ilkka Kanerva toimi yleiskokouksen kunniapuheenjohtajana heinäkuuhun 2021 asti, ja hänen roolinsa näkyy vahvasti vielä tässä toimintakertomuksessa. Ja toki olisi toivonut, että hän olisi nähnyt myös tuon juhluvuoden 2025, kun Suomi puheenjohtajana johtaa puhetta tänä juhluvuonna ja toivottavasti Suomessa silloin pidetään tuon juhluvuoden kokous, ja siinä varmasti Kanervan perintö myös tulee näky-mään.

Tässä vuoden 21 toimintakertomuksessa nousevat esille tapahtumat, jotka silloin värit-tivät... Tässä puhutaan Valko-Venäjästä — itse puhun Belaruksesta — jossa vaadittiin esi-merkiksi näiden lisäaihe-ehdotusten kautta äänestyksen jälkeen Valko-Venäjää eli Bela-rusta vapauttamaan poliittiset vangit, käymään vuoropuhelua opposition kanssa ja järjestä-mään vapaat vaalit, joihin kutsuttaisiin kansainvälisiä vaalitarkkailijoita. Lisäksi maan joh-toa kehoitettiin muuttamaan suhtautumistaan toisinajattelijoihin ja oppositioon. Ei ole näin tapahtunut — näyttää, että Belarus on mennyt vain huonompaan suuntaan diktaattori Lu-kašenkan johdolla. Toisessa äänestyksessä lisäaihe-ehdotuksista käsiteltiin Putinin Venä-jän toimia Ukrainassa ja Krimin miehitystä ja edellytettiin sen tuomitsemista. Päätöslau-selmassaan yleiskokous vaati muun muassa, että Venäjän pitää toimia Wienin loppuasia-kirjan periaatteiden mukaisesti ja lopettaa Krimin laitton miehitys ja Kertšinsalmen liiken-nerajoitukset, ja nyt jälkikäteen voi katsoa, että kaikki on mennyt paljon huonompaan suuntaan. Putinin Venäjä on toiminut täysin toisin.

Tämän vuoden yleiskokouksen pääaiheena oli Venäjän hyökkäyssota Ukraina ja Uk-rainan kansaa vastaan. Täysistunnossa käsiteltiin myös muita Etyj-alueen konflikteja Georgiassa, Belaruksessa, Transnistriassa ja Vuoristo-Karabahissa sekä Afganistanin ti-lanteen heijastusvaikutuksia. Tässä kokouksessa valittiin myös uusi puheenjohtajisto, ja Suomesta Etyjin yleiskokouksen varapuheenjohtajaksi valittiin kansanedustaja Pia Kauma, ja oikeastaan kun edustaja Kauma on myös meidän parlamentin jäsen ja on paikal-la täällä täysistunnossa luonnollisesti, niin olisin häneltä Etyjin yleiskokouksen varapu-heenjohtajana kysynyt hieman luonnehdintaa ja näkemystä siitä, minkälaista keskustelua Etyjin ympärillä on nyt käyty tästä nopeasti muuttuneesta tilanteesta ja siitä, miten esimer-kiksi Venäjä on toiminut tai miten Venäjän suhteen voidaan toimia. Tähän nousi esille tämän vuoden yleiskokouksessa muun muassa niiden toimien myötä, kun Iso-Britannia vaikkapa rajoitti venäläisten Etyj-parlamentaarikkojen maahantuloa, ja muussa. Ja kysyi-sin Etyjin yleiskokouksen varapuheenjohtaja edustaja Kaumalta myös: Minkälaista kes-kustelua Etyjin ympärillä on käyty myös koko järjestön tulevaisuudesta? Minkälaista roo-lia tässä nopeasti muuttuneessa turvallisuusympäristössä, muuttuneessa maailmassa Etyjil-lä on ajateltu olevan? Onko siitä käyty yhteistä keskustelua jäsenmaiden kesken? Minkä-lainen näkemys teillä tämän aiheen ympärille vihkiytyneenä on siitä, mitä Etyj on silloin vuonna 2025, kun järjestö täyttää 50 vuotta, tai siitä eteenpäin? Millainen rooli Etyjillä voi-si olla, ja millaista keskustelua tästä on käyty?

Pöytäkirja PTK 86/2022 vp

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Könttä, olkaa hyvä.

14.18 Joonas Könttä kesk: Kiitos, arvoisa herra puhemies! Tuo toimintakertomus tosiaan käsitteli vuotta 2021, ja muistamme kaikki sen olleen vielä täysimittainen korona-vuosi, mikä myös monella tapaa Etyjin toimintaan vaikutti.

Tuosta kertomuksesta nostan esiin Helsinki+50-seminaarisarjan: Suomella ja Helsingillä on ollut tärkeä rooli ja on tulevaisuudessakin tärkeä rooli Etyj-järjestössä.

Toisena nostona myös Suomen kannalta ja Pohjoismaiden kannalta arktisten maiden valtuuskuntien virtuaalikokous. Tätä arktisten maiden yhteistyötä sekä myös Pohjoismaiden yhteistyötä Etyjissä on hyvä vaalia myös tulevaisuudessa. Lisäksi, vaikka näinä aikoina hankalalta tuntuukin, tuota työtä, jota on tehty Suomen puheenjohtajuuden eteen vuodelle 2025, joka on monella tapaa merkittävä vuosi, on jatkettu vuonna 2021, kuten toimintakertomuksessa hyvin kuvataan.

Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestö on äärettömän merkittävä järjestö edelleen tänä päivänä Euroopassa ja hieman laajemminkin, ja keskustelut siitä, mihin järjestön toiminta tulevaisuudessa kehittyy, ovat olennaisia. Toivon ja uskon, että kansojen välinen, parlamenttien välinen sekä diplomaattien ja diplomatian välinen yhteistyö kuitenkin elää myös tulevaisuudessa, vaikka tänä päivänä se vaikealta tuntuu. Huomasin, että täällä on jonkun verran nuoria ihmisiä seuraamassa tätä keskustelua, ja erityisesti näinä päivinä on tärkeää, että luotamme siihen, että diplomatialla ja yhteistyöllä on kuitenkin merkityksensä, vaikka tiedämme, että Venäjän bruttaali hyökkäys Ukrainaan monella tapaa myös Etyjin toimintaan vaikuttaa, kuten sen toki vaikuttaa kuuluukin.

Yhtä kaikki Suomella on tärkeä rooli tässä järjestössä. Uskon, että kun pohditaan laajemmin järjestön tulevaisuutta, Suomella on tässä ehkä kokoaan suurempikin merkitys, kun mietitään, mihin suuntaan järjestö menee. Näinä aikoina kansojen välisen yhteistyön, sen, kuinka turvallisuutta Euroopassa ja laajemminkin saadaan vaalia, merkitys kyllä vain korostuu. Se tällä hetkellä näyttää vaikealta, ja perustellusti onkin erittäin vaikeaa, mutta me emme voi hyväksyä sitä, että joku valtio, tässä tapauksessa Venäjä, lähtee muuttamaan yksipuolisesti toisen valtion rajoja. Me emme sitä hyväksy emmekä tule sitä hyväksymään, ja Etyjillä on tässä myös sanansa sanottavana ja Suomella sen jäsenenä iso rooli.

Olen luottavainen Etyjin tulevaisuuden osalta, vaikka se vaikeaa tällä hetkellä onkin, ja olen tyytyväinen tuohon toimintakertomukseen, jossa on kuvattu hyvin vuotta 2021.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kauma, olkaa hyvä.

14.21 Pia Kauma kok: Arvoisa puhemies! Hyvät kollegat! Olen toiminut Etyjin Suomen valtuuskunnassa lähes tauotta vuodesta 2011, ja sillä tavoin minulla on aika pitkä kokemus siitä, millä tavoin Etyjin yleiskokous toimii. Ja aivan kuten edustaja Heinonen tässä aiemmin totesi, edesmennyt kollegamme, edustaja Kanerva, teki pitkän uran Etyjin puitteissa, ja näin postuumisti haluan myöskin häntä kiittää siitä, että hän toi minut mukaan tähän Etyjin toimintaan. Jo alkuvaiheessa, kun olin uusi kansanedustaja, hän sanoi, että nimenomaan Etyjillä on suuri rooli Euroopan turvallisuuden ylläpitäjänä, ja se asia on tietysti vain vahvistunut näiden vuosien aikana, joskin tietysti se, mitä on tapahtunut Ukrainassa tänä vuonna, on hiukan muuttanut tätä ajattelutapaa.

Etyjhän toimii yleiskokouksissa sillä tavalla, että se käsittelee asioita kolmessa korissa. Ensimmäisessä korissa ovat kovan turvallisuuden asiat, toisessa korissa talous-, tiede- ja

Pöytäkirja PTK 86/2022 vp

ympäristöasiat ja kolmannessa humanitääriset asiat, eli ne 57 osallistujamaan edustajat, jotka kokoontuvat kolme kertaa vuodessa näihin kokouksiin, käsittelevät asialistoilla olevia asioita näistä kolmesta näkökulmasta.

No, nyt tänä vuonna, kun olimme kokoontuneet talvikokoukseen, se sattumoisin oli sama päivä, 24. helmikuuta, jolloin Venäjä aggressiivisesti hyökkäsi Ukrainaan, ja se tietenkin muutti tämän kokouksen kulkua aivan merkityksellisesti. Olimme kokoontuneet Wieniin talvikokoukseen, ja siellä läsnä olivat lähes kaikki maat pois lukien Venäjä ja Valko-Venäjä. Nämä maat olivat läsnä etäyhteydellä, ja ne luonnollisesti puolustivat Venäjän hyökkäystoimia, mutta se, mikä oli merkille pantavaa näissä keskusteluissa jo talvikokouksen yhteydessä, oli se, että esimerkiksi Keski-Aasian maat, jotka aina ovat Venäjän toimia yhdellä suulla puolustaneet, eivät tällä kertaa tehneet niin. Tämä oli osoitus siitä, ja samoin myöhemmät keskustelut, että Venäjä on jäänyt aika lailla yksin näiden toimien kanssa Etyjin puitteissa.

No, nyt jos mietitään sitä, mitä Etyjin puitteissa on tapahtunut sen jälkeen, kun Venäjä hyökkäsi Ukrainaan helmikuussa: olemme jo pitäneet useita webinaareja, joissa tätä tilannetta on pohdittu, mutta olemme myös ryhtyneet toimiin siinä suhteessa, että meillä Suomessa me tulemme pitämään syyskuun 23. päivänä erityisen symposiumin, johon on kutsuttu noin 40 edustajaa eri Etyjin maista keskustelemaan ensinnäkin siitä, mikä on Etyjin rooli suhteessa muihin kansainvälisiin organisaatioihin, jotka toimivat turvallisuuden alalla, kuten YK ja Euroopan neuvosto, sekä siitä, miten me voisimme kehittää omia toimiamme niin, että saisimme enemmän vaikuttavuutta.

Totta kai se oli meille Etyjin valtuuskunnan jäsenille kaikissa maissa suuri pettymys, että vaikka olemme yrittäneet lievennyttää tilannetta, niin emme saaneet Venäjää pysähtymään. Totta kai se on suuri pettymys meille kaikille. Ja samanaikaisesti pitää muistaa, että on myöskin muita maita, joissa tapahtuu samanaikaisesti demokratiaa epävakauttavia asioita. Meillä on edelleen esimerkiksi Nagorno-Karabahin tilanne Azerbaidžanin, Armenian alueella, ja myös Balkanilla on epävarmuutta esimerkiksi Bosnian ja Hertsegovinan alueella. Eli voi hyvinkin käydä niin, että jos kaikki fokus turvallisuuspolitiikan kehittämisessä on vain Ukrainassa, meiltä jää monta asiaa huomaamatta, mitä muualla maailmassa tapahtuu.

Presidentti Niinistö on ottanut asiakseen ja tuonut jo viime vuoden puolella esille sen, että nyt kun Etyj-konferenssin perustamisesta tulee 50 vuotta täyteen vuonna 2025, Suomi ottaa Etyj-puheenjohtajuuden. Sen puheenjohtajuuden tärkein tavoite on se, millä tavalla Euroopassa uudelleen löydetään se Helsingin henki, joka silloin 1975 löydettiin, jolloin päästiin kylmästä sodasta eteenpäin.

Etyjillä ei ole työkalupakissaan esimerkiksi pakotteita, mutta sillä on erilaisia muita mekanismeja, kuten Moskovan mekanismi, jossa yksikin maa voi käynnistää toimenpiteet esimerkiksi sen selvittämiseksi, mitä ihmisoikeusloukkauksia on maassa tapahtunut. Sen lisäksi on ollut useita eri missioita eri maissa, joissa Etyj-toimikunta pysyvästi toimii maan hallituksen tukena, jotta demokratia saadaan juurrutettua eri maihin. Esimerkiksi Moldovassa on tällainen operaatio.

Arvoisa puhemies! Edustaja Heinonen kysyi, millä tavalla Etyj tulee vastaamaan tässä uudessa turvallisuustilanteessa näihin haasteisiin, ja se on juurikin se kysymys, mitä me pohdimme esimerkiksi juuri tässä seminaarissa, joka järjestetään syyskuun loppupuolella. Oikeastaan kaikkein tärkein kysymys liittyy siihen, millä tavalla me pidämme Venäjän mukana näissä keskusteluissa. Ei ole tarkoituksenmukaista se, että samanmieliset maat

Pöytäkirja PTK 86/2022 vp

keskustelevat keskenään ja kehuvat toistensa toimenpiteitä omissa maissaan, vaan tarkoitus on se, että me saamme uudestaan rauhan polun Eurooppaan. Mutta aivan kuten Puolan ulkoministeri totesi puheessaan kesäkokouksessa Birminghamissa, jossa Etyj oli kokoon-tuneena heinäkuun alkupuolella, on täysin Ukrainan päätösvallassa se, milloin näitä rauhanneuvotteluja voidaan aloittaa ja milloin on se oikea hetki antaa Venäjälle se mahdolli-suus, että rauhasta voidaan keskustella. Me muut voimme vain auttaa Ukrainaa tällä tiellä. [Timo Heinonen: Kiitos! Viisas puheenvuoro! — Ben Zyskowitz: Viisas ihminen!]

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kiljunen, Kimmo, ol-kaa hyvä.

14.28 Kimmo Kiljunen sd: Arvoisa puhemies! Minäkin arvostan edustaja Timo Heino-sen puheenvuoroa äsken, kun hän aloitti oman puheenvuoronsa muistamalla kollegamme Ilkka Kanervan roolia Etyjin puitteissa. Se on hyvin merkittävä, ja kuten tuli esille, hän myöskin on toiminut Etyjin parlamentaarisen yleiskokouksen kunniapuheenjohtajana. It-selläni oli ilo ja kunnia saada toimia Ilkka Kanervan ulkoministerikaudella hänen erityis-edustajanaan Etyj-kysymyksissä, ja tuohan sattui vaiheeseen, jolloin Suomi oli edellisen kerran Etyjin puheenjohtajamaana. Ilkka Kanerva silloin toimi siis chairman-in-officena Etyj-järjestön puitteissa vuonna 2008, ja hän on jättänyt aidosti kynänjälkensä tähän työ-hön.

Nyt me puhumme vuodesta 2025, jolloin vietetään Etyj-järjestön ja -prosessin perusta-misen 50-vuotisjuhlia, ja aidosti Suomi toimii tässä yhteydessä puheenjohtajavaltiona ja myöskin toivottavasti huippukokouksen isäntämaana. Tässä kannattaa muistaa se asia, että Etyj kansainvälisellä kentällä ja eurooppalaisessa yhteistyössä luetaan hyvin pitkälle Hel-singin hengen kautta, kuten edustaja Kauma täällä sitä kuvasi. Järjestö syntyi silloin, niin kuin sitä usein kutsutaan, suomettumiskauden huippuvuosina vuonna 1975. Presidentti Kekkonen oli silloin hyvin aloitteellinen siinä tilanteessa, pyrki liennyttämään kylmän so-dan vastakkainasettelua. Luotiin järjestö, jossa voidaan avoimesti keskustella Euroopan turvallisuustilanteesta ja pyrkiä lähentämään blokkeja toisiinsa, tuli luottamusta lisääviä toimia, asevalvontajärjestelyjä otettiin käyttöön, ja siihen liittyi sitten myöskin esimer-kiksi demokratian edistäminen muun muassa vaalitarkkailun muodossa, jotka kaikki ovat Etyjin ydintoimintoja.

Keskeistä Etyj-järjestölle on ollut koko ajan se perusperiaate, että turvallisuus on jaka-maton ja yhteinen Euroopassa. Lähtökohtana on se, että yhden maan turvattomuus on kaik-kien yhteistä turvattomuutta ja sitä turvallisuutta ei haeta naapurin kustannuksella vaan yh-teistyössä.

24. helmikuuta tänä vuonna mursi tämän perustan täydellisesti — mursi tämän perustan täydellisesti. Meidän yhteinen turvallisuusjärjestelmämme mureni kertaheitolla Venäjän brutaalin hyökkäyksen, avoimen hyökkäyksen seurauksena. Me saimme itse asiassa yhtei-sen turvallisuuden sijasta yhteisen turvattomuuden. Tämä tilanne on heijastunut hyvin voi-makkaasti myöskin Etyj-järjestön toimintaan, ja siinä mielessä voidaan sanoa, että se kär-sii vähän samasta vajeesta kuin YK, että se ei pysty toimimaan aidosti tällä hetkellä sillä vahvuudella kuin mitä sen jäsenkunnan pohja voisi antaa ymmärtää. Venäjällä on siis YK:n turvallisuusneuvostossa tietysti veto-oikeus kansainvälisestä rauhasta ja turvallisuu-desta päätettäessä, ja Etyjin puitteissa myöskin pysyvän komitean kokoukset ovat muodos-tuneet defunct — käytän tässä englantilaista termiä — eli se ei toimi. Se on muodostunut

Pöytäkirja PTK 86/2022 vp

kiistelyalustaksi, vaikka lähtökohtana Etyjissä on ollut nimenomaan tämän yhteisen dialogin kautta löytää ratkaisuja.

Tämä on nyt se valtava haaste, joka Suomellakin tällä hetkellä on puheenjohtajamaana 2025, koska me emme tiedä, me emme olekaan samassa tilanteessa kuin vielä vuosi sitten, kun Suomi lähti hakemaan tätä puheenjohtajuutta sillä ajatuksella todella, että voitaisiin luoda uusi huippukokousprosessi vähän samalla tavalla kuin 1975, kun suurvaltojen ja eurooppalaisten valtioiden päämiehet kokoontuivat Helsinkiin ja saatiin tavallaan uudelleen liikkeelle lähtö yhteisen turvajärjestelmän ja turva-arkkitehtuurin synnyttämiseksi Eurooppaan. Nyt olemme uudessa tilanteessa, jossa tätä samaa perspektiiviä ei ole olemassa. Tämä on hyvin haasteellinen ja vaikea asetelma.

Tänä päivänä me puhumme tietenkin Ukrainan sodasta, meidän on pakko puhua Ukrainan sodasta, ja ”slava Ukrajini” on meillä monilla huulillamme. Tunnistamme sen siitä lähtökohdasta, että jopa sanotaan, että Ukrainan tulisi voittaa tuo sota. Aina on vaikea kysyä sitä niinpäin, että onko sotia ylipäätään voitettavissa tai hävittävisissä. Silloin kun käytetään aseita, olemme hankalassa tilanteessa. Mutta se, mikä on itsestään selvä, minkä pitää olla itsestään selvä: aseellisella voimankäytöllä ei voida saavuttaa mitään pysyviä etuja eurooppalaisessa turvajärjestelmässä pitkällä juoksulla. Ei ole mitään mahdollisuuksia, että kansainvälinen yhteisö voisi hyväksyä Venäjän minkään tyyppiset anneksaatiot, jos se toteuttaa ne asevoimalla. Tämä on sitten se lähtökohta, minkä kaikkien rauhanneuvottelujen lähtökohtana pitää olla. Venäjän täytyy ymmärtää, että tätä yhteistä turvallisuutta ei voida rakentaa sen pohjalle, että aseellisella hyökkäyksellä ja voimankäytöllä voitaisiin joitain alueita joistakin suvereenista valtioista liittää itselleen ja sitä kautta rikkoa suvereniteettia ja alueellista koskemattomuutta, joka on kansainvälisen järjestelmän ydin, silloin kun me puhumme kansainvälisestä oikeudesta ja turvajärjestelmistä.

Tässä ollaan todella isossa haasteessa, kuinka saadaan prosessi sillä tavalla aikaiseksi, että dialogi voisi syntyä, mihin edustaja Kaumakin täällä viittasi, mutta siitä lähtökohdasta, että nämä peruspremissit on jaettava. Me olemme kaikki totaalisessa turvattomuuden tilassa, jos hyväksymme sen, että asevoimalla voidaan tehdä joitain myönnytyksiä. Tämän pitää olla lähtökohta, kun rupeamme puhumaan myöskin Etyjin jatkosta, ja se koskee myöskin YK:ta ja YK:n toimintaa, koska YK:nkin tehtävänä on turvata kansainvälistä rauhaa ja turvallisuutta, ja siellä on peruskirjassa selkeästi määritelty nämä kriteerit suvereniteetin ja alueellisen koskemattomuuden kunnioittamisesta.

Olemme tosi suurien haasteiden edessä, kuinka sille dialogille luodaan tilaa jatkossa. Etyjillä on mahdollisuus, mutta se vaatii kyllä nyt sitten uudelleenajattelua monissa pääkaupungeissa — ainakin yhdessä pääkaupungissa.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Zyskiewicz, olkaa hyvä.

14.35 Ben Zyskiewicz kok: Herra puhemies! Venäjän raakalaismainen ja rikollinen hyökkäys Ukrainaa ja rauhaa vastaan rikkoo kaikkia niitä keskeisiä periaatteita, joista sovittiin aikanaan Euroopan turvallisuus- ja yhteistyökokouksessa Helsingissä vuonna 1975 ja sen jälkeen lukuisia kertoja Etykin ja myöhemmin Etyjin piirissä. Näitä sopimuksia oli tekemässä myös Venäjän edeltäjävaltio Neuvostoliitto. Näiden sopimusten aivan keskeinen periaate, kuten mielestäni edustaja Kiljunenkin edellä toi esiin, oli se, että Euroopassa — ja toivottavasti ei muuallakaan maailmassa — ei voida väkisin, armeijaa ja väkivaltaa käyt-

Pöytäkirja PTK 86/2022 vp

tämällä, muuttaa maiden välisiä rajoja. Ei voida hyökkäämällä johonkin maahan aikaansaada omaa etua, lisää maa-alueita tai jotain vastaavaa miehitystä. Näitä periaatteita vastaan Venäjä rikkoo koko ajan Ukrainassa, sen lisäksi tekee päivittäin sotarikoksia: ampuu siviilikohteisiin, surmaa siviilejä.

En voi ymmärtää sitä, että tällaisessakin tilanteessa Suomestakin — ei toivottavasti eduskunnasta mutta Suomestakin — löytyy ihmisiä, jotka hyväksyvät ja kannattavat Venäjän toimintaa. Itsekin saan vastaanottaa sellaisia meilejä. Miten he voivat ymmärtää ja hyväksyä Venäjän perustelut, jotka tälle hyökkäyssodalle ovat muuttuneet ajan mittaan? Ensin kuulemma piti estää venäläisten, tai venäjänkielisten, kansanmurha Itä-Ukrainassa, sitten piti estää se turvallisuushka, joka muka Ukrainan ja Naton puolelta kohdistui Venäjää vastaan, mutta viime aikoina yhä paljaammin Putinin ja hänen regiiminsä puheissa on käynyt ilmi se, että kyse on siitä, että Venäjän nykyjohto ei hyväksy itsenäistä Ukrainaa. Se haluaa hävittää Ukrainan itsenäisenä maana, itsenäisenä kansakuntana.

Minun mielestäni on myös kummallista se, että Suomessakin, ja varsinkin Euroopassa — viimeksi huomasin Länsi-Saksan SPD:ssä, vasemmistosiivessä siellä — on pasifisteina itseään pitäviä ihmisiä, jotka vaativat, että länsimainen aseapu Ukrainalle pitää lopettaa. Näin muka saataisiin rauha aikaiseksi. — Herra puhemies! Jatkan vielä pöntöstä. [Puhuja siirtyy puhujakorokkeelle]

Herra puhemies! He, jotka vaativat rauhan aikaansaamiseksi länsimaisen aseavun ja muunkin avun — mutta eivät ehkä sitä — lopettamista Ukrainalle, ovat mielestäni niitä Leninin tarkoittamia hyödyllisiä idiootteja, elleivät sitten aivan tarkoituksella halua hyväksyä ja edistää Venäjän asiaa, sillä jos länsimaat lopettaisivat aseellisen avun Ukrainalle, niin minkälainen rauha siitä seuraisi? Siitä seuraisi sellainen rauha, jossa Venäjä voittaisi tämän sodan — ottaen tietysti huomioon sen, mitä edustaja Kiljunen sanoi siitä, mitä yleensäkin voidaan pitää sodassa voittona tai tappiona. Mutta Venäjä voittaisi sodan siinä mielessä, että Ukraina joutuisi suostumaan tilanteeseen, jossa isoja maa-alueita Ukrainasta liitettäisiin Venäjään tai hyväksyttäisiin joka tapauksessa Venäjän jatkuva miehitys näillä alueilla. Tämä tarkoittaisi sitä, että Venäjä palkittaisiin siitä raakalaismaisesta ja rikollisesta hyökkäyksestä, jonka se on Ukrainaa kohtaan suorittanut. Tätäkö nämä ”pasifistit” todella haluavat? [Perussuomalaisten ryhmästä: Kyllä!] Ja mitä se tarkoittaisi koko Euroopan turvallisuudelle — lähivuosina, lähivuosikymmeninä — jos Venäjä kokisi, että hyökkäämällä naapurimaahan ja kiistämällä sen oikeuden olemassaoloon se saa palkkiona jos ei nyt koko maata niin ison osan maasta haltuunsa ja ehkä pakotettua maahan Venäjälle myötämielisen hallitukseen? Riittääkö se, että sanotaan, että koko maa on virhe? Se on päässyt Venäjästä irti Venäjän heikkouden aikana 90-luvun alussa, ja nyt pitää korjata tämä tilanne ja ottaa takaisin? Eikö Suomikin päässyt irti Venäjästä, Neuvosto-Venäjästä, sen heikkouden aikana loppuvuodesta 1917? Pitääkö tämäkin korjata ja ottaa jonkun mielestä takaisin?

Minun mielestäni on uhkaava tilanne, kun eri Euroopan maissa — Italiassa, Ranskassa ja muualla, Suomessakin — ihmiset joutuvat kärsimään näistä pakotteista, vastapakotteista, tulee energiakriisi ja se johtaa monenlaisiin vaikeuksiin. On jo nähty sähkön hinnannousu, on nähty uhkaava puute riittävästä sähkön saannista. Tällaisessakin tilanteessa kaikissa demokraattisissa maissa, ja vähän vähemmänkin demokraattisissa maissa, pitäisi muistaa, että me emme saa unohtaa Ukrainaa, vaikka meillä on omia, hyvin vaikeita sisäisiä tilanteita tälläkin hetkellä ja tulossa ensi talvena. Päinvastoin, tukea Ukrainalle pitää vahvistaa. Sinne pitää antaa enemmän apua, vahvempaa apua, jotta Ukraina pärjää, sillä Ukraina tais-

Pöytäkirja PTK 86/2022 vp

telee paitsi oman itsenäisyytensä ja vapautensa puolesta myös muiden Euroopan maiden vapauden puolesta.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Nyt totean, että tälle asialle tässä vaiheessa varattu aika on kulunut umpeen. Keskustelu ja asian käsittely keskeytetään. Asian käsittelyä jatketaan tässä täysistunnossa päiväjärjestyksen muiden asiakohtien tultua käsitellyiksi.

Asian käsittely keskeytettiin kello 14.41.

Asian käsittelyä jatkettiin kello 16.09.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Nyt palataan päiväjärjestyksessä taaksepäin. Jatketaan aiemmin tässä täysistunnossa keskeytetyn asiakohdan 8 käsittelyä. Keskustelu jatkuu. — Edustaja Savola poissa, edustaja Kimmo Kiljunen poissa.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin ulkoasiainvaliokuntaan.

9. Eduskunnan pankkivaltuuston kertomus 2021

Kertomus K 22/2022 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 9. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään talousvaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. Avaan keskustelun. — Esittelypuheenvuoro, edustaja Lindtman, puheenjohtaja pankkivaltuustossa.

Keskustelu

14.42 **Antti Lindtman sd** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hyvät edustajat! Talman! Riksdagsledamöter! Keskuspankkitoiminta on pääsääntöisesti melko rauhallista puuhaa, jossa turhia ei hötkyillä. Viime vuodet ovat valitettavasti tälläkin sektorilla niin kuin monella muullakin sektorilla olleet kaikkea muuta kuin rauhallista aikaa. Juuri kun koronakriisistä ollaan pääsemässä ja on päästy ja kun on opittu tekemään keskuspankkipolitiikkaa myös negatiivisten korkojen aikana, iskee talouteen uusi kriisi. Raaka-aineiden, ruuan kallistumisen, koronakriisin aikana patoutuneiden kulutustarpeiden ja lopulta Venäjän hyökkäyksen aiheuttaman Ukrainan sodan aikaansaaman energiakriisin vuoksi inflaatio oli tämän vuoden heinäkuussa lähellä kahdeksaa prosenttia. Tämän suuruista inflaatiota eivät nyt työelämässä olevat, todennäköisesti muutamaa poikkeusta lukuun ottamatta, ole työuransa aikana kokeneet. Edellisen kerran inflaatiovauhti ylitti kahdeksan prosenttia

Pöytäkirja PTK 86/2022 vp

huhtikuussa 1984. Eppu Normaalia tässä voisi vapaasti siteerata: ”Kauan on aikaa siis, siitä kun viimeksi ylöspäin, hinnat pyörähti näin.”

Keskuspankin päätehtävänä on rahan arvon turvaaminen. Euroopan keskuspankin nykyisen strategian mukaan tämä tarkoittaa inflaatiovauhdin pitämistä keskipitkällä aikavälillä lähellä kahta prosenttia. Aikaisemman tavoitteen mukaan inflaation piti olla kahden prosentin lähellä, mutta alapuolella kahta prosenttia. Nykyinen tavoite on selkeämpi, ja se mahdollistaa joustavamman rahapolitiikan tilanteessa, jossa inflaatiovauhti oli ollut pitkään selvästi alle tavoitetason, kuten vielä viime vuoden puolivälissä oli asian laita.

Joka tapauksessa on selvää, että kahdeksan prosentin inflaatiovauhti ylittää reilusti sekä uuden että vanhan strategian mukaiset tavoitteet. Keskuspankin arvioiden mukaan osa inflaation kiihtymistä on tilapäistä, pääosin energian kallistumisesta johtuvaa. Energian hinnannousu vaikuttaa inflaatiovauhtiin sekä suoraan että välillisesti yritysten kustannustason nousun vuoksi. Osa inflaation kiihtymisestä on kuitenkin pysyvämpää ja edellyttää keskuspankilta mandaattinsa mukaisia toimia inflaatiovauhdin hillitsemiseksi.

Inflaation vaikutuksista ja keskuspankin inflaationtorjuntapolitiikasta voi lukea lisää pankkivaltuuston tätä vuotta koskevasta kertomuksesta, joka kootaan taas ensi keväänä. Nyt eduskunnan käsittelyssä oleva kertomus koskee siis vuotta 2021. Silloin inflaation kiihtymisestä oli vasta ensimmäisiä merkkejä, mutta näiden vuoksi jo tähän pankkivaltuuston kertomukseen kyllä sisällytettiin kuitenkin erillinen liiteartikkeli teemalla ”inflaation paluu”.

Kertomuksen liitteenä on myös artikkeli Euroopan keskuspankin rahapoliittisen strategian uudistamisesta ja Finanssivalvonnan peruspankkipalveluja koskevasta selvityksestä. Digitalisaatiokehityksestä huolimatta on tärkeää, että peruspankkitoiminnot, jotka tuovat meille paljon joustoa ja lisämahdollisuuksia elämään, ovat kaikkien kansalaisten saavutettavissa myös pankin toimipisteissä ja että peruspankkipalvelun kustannukset ovat kohtuullisia ja että esimerkiksi asiakkaiden mahdollisuus käteisnostopalveluiden käyttämiseen on asianmukaisella tasolla. Tähän pankkivaltuusto on kiinnittänyt tänäkin käsittelyssä olevana kertomusvuonna erityistä huomiota. Finanssivalvonta laatii vuosittain selvityksen peruspankkipalveluiden hinnoittelusta ja saatavuudesta, josta siis on kooste mukana tässä kertomuksessa.

Muu osa kertomuksesta seuraa aikaisempien vuosien kaavaa. Se sisältää kuvauksen Suomen Pankin finanssivalvonnan toiminnasta vuoden aikana sekä listauksen pankkivaltuustossa käsitellyistä asioista. Suomen Pankin toiminnasta on syytä nostaa esiin erityisesti jo tämä aiemmin mainittu rahapolitiikan strategiamuutos, joka yksinkertaistaa ja selkeyttää EKP:n rahapoliittisten tavoitteiden asettelua.

Vuonna 2021 rahapolitiikka oli edelleen hyvin kevyttä. EKP piti ohjauskoron ennallaan lähellä nollaa koko vuoden 2021 ajan. Epätavanomaisiin keinoihin kuuluvaa laajennettua arvopapereiden osto-ohjelmaa jatkettiin koko vuoden 2021 ajan. Joulukuussa 21 tehtiin päätös, että pandemiaan liittyvä osto-ohjelma päätetään maaliskuussa 22.

Vielä lokakuussa 21 EKP:n neuvosto päätti pitää rahapolitiikan elvyttävän virityksen ennallaan. Joulukuussa 21 inflaatio alkoi kiihtyä, mutta silloin inflaation kiihtymisen arvioitiin olevan tilapäistä ja hellittävän vuonna 22, kun tilapäiset — silloin ajateltiin — ja erityisesti energian hinnannousuun liittyvät tekijät asteittain väistyvät. Arviot inflaation pysyvämmästä kiihtymisestä ja tämän edellyttämistä toimenpiteistä alkoivat olla ajankohtaisia vasta tämän vuoden puolella erityisesti Venäjän hyökkäyksen aikaansaamien tapahtu-

Pöytäkirja PTK 86/2022 vp

mien vuoksi, ja näihin palataan siis tätä vuotta koskevassa kertomuksessa. Elämme tämänkin osalta varmasti ratkaisevia hetkiä ja viikkoja.

Suomen Pankki arvioi osaltaan rahoitusjärjestelmän vakauteen liittyviä riskejä. Vuonna 21 nämä liittyivät erityisesti asunto- ja taloyhtiölainoihin sekä kotitalouksien velkaantumisen kasvuun. Katsoinpa juuri tänne tullessa, että 12 kuukauden yleisimpänä asuntolainoihin ja myöskin taloyhtiöiden lainoihin käytettävänä viitekorkona 12 kuukauden euriborkorko on kohta jo 2 prosenttiyksikköä. Suomen Pankki on korostanut, että kotitalouksien velkaantumisen hillitsemiseksi tarvitaan uusia välineitä, ja näiden parissa tämäkin eduskunta pääsee tänä syksynä työskentelemään.

Kertomuksen Finanssivalvontaa koskevassa osuudessa käsitellään pankki- ja vakuutussektorin valvontaa sekä pääomamarkkinoiden toimintaa. Vuonna 21 tärkeitä kehityskohteita olivat rahanpesun estäminen koskevien tarkastusten uudistaminen sekä cyber- ja ict-riskien valvonta. Vuotta 21 koskevassa arviossaan pankkivaltuusto totesi, että Finanssivalvonnalle laissa säädetyt tavoitteet ovat toteutuneet. Pankkivaltuusto piti myös Finanssivalvonnan itselleen asettamia strategisia tavoitteita tarkoituksenmukaisina ja arvioi, että Finanssivalvonta on hoitanut muuttuvaa tehtäväkenttäänsä tehokkaasti ja tarkoituksenmukaisesti. Pankkivaltuusto kehottaa kertomuksessaan Finanssivalvontaa kiinnittämään edelleen huomiota kotitalouksien velkaantumiskehitykseen ja erityisesti taloyhtiölainojen merkitykseen. Pankkivaltuusto kehottaa Finanssivalvontaa myös varautumaan paluuseen koronaepidemian jälkeiseen aikaan, jossa jo vahvasti olemme, mutta varmistamaan, että esimerkiksi makrovakaustarpeiden kiristäminen tapahtuu tavalla, joka ei tarpeettomasti rajoita pankkien luotonantomahdollisuuksia. Varmastikin tämä inflaation kiihtyminen ja korkotason nousu osoittavat, että tässä suhteessa tehtävä tänä vuonna tai lähiaikoina on todella haastava.

Pankkivaltuusto pyytää Finanssivalvontaa myös varmistamaan, että kybervaikuttamiseen varautuminen on riittävää ja että kotimaiset pankit noudattavat Venäjän hyökkäyksen vuoksi asetettuja pakotteita. Pankkivaltuusto myös tähdentää tarvetta rahanpesun estämisen valvontaan liittyneiden ongelmien korjausten viemiseen loppuun ja kehottaa Finanssivalvontaa varmistamaan, että rahanpesun estämisen valvonta on riittävällä tasolla. Tässä Finanssivalvontaa on kirittänyt sekä nykyinen että edellinen pankkivaltuusto.

Ja sitten loppuun uutiset, jotka varmasti, uskon, kiinnostavat budjetin käsittelyyn valmistautuvia kansanedustajia: Suomen Pankki tuotti vuonna 21 voittoa yhteensä noin 52,5 miljoonaa euroa. Pankkivaltuusto päätti maaliskuun kokouksessaan jakaa Suomen Pankin tuloksesta 26 300 000 euroa valtion tarpeisiin kansanedustajien parhaaksi katsomalla tavalla. [Ben Zyskowitz: Kyllä minun aikani oli enemmän!] Lopulla reilulla 26 miljoonalla vahvistetaan Suomen Pankin rahastoja ja siten varaudutaan pankkitoiminnan riskeihin. Epävarmassa maailmassa riskit saattavat aina välillä realisoitua.

Ja kun kuulin tuon välihuudon, niin, arvoisa puhemies, totean vielä lopuksi, että kyllä, edustaja Zyskowiczin aikanaan johtaessa pankkivaltuustoa voitonjako oli kyllä paljon, huomattavastikin avokätisempää, kuten se oli myös viime vuonna, jolloin pankkivaltuusto jakoi 100 miljoonaa euroa 142 miljoonan euron tuloksesta. Nythän tulos on siis lähes 100 miljoonalla pienentynyt viime vuonna, mikä pääsääntöisesti johtuu korkokatteen pienene- misestä. Korkotulot jäivät edellisvuosia pienemmiksi, koska valuuttavarannon ja Suomen valtionlainojen tuotot supistuivat. Toisekseen kohdennettuihin rahapolitiikan operatioihin liittyvät korkokulut kasvoivat edelleen, joten Suomen Pankin osuus eurojärjestelmän rahoitustuotoista pieneni noin 60 miljoonalla eurolla. Nämä ovat ne keskeiset tekijät, [Pu-

Pöytäkirja PTK 86/2022 vp

hemies koputtaa] joidenka vuoksi tulos jäi viime vuoteen verrattuna huomattavasti pienemmäksi, ja valitettavasti on todettava, että tässä suhteessa näkymät tämän vuoden tulokseen tai tulevien vuosien tulokseen eivät olennaisesti kyllä muutu. Eli varmastikin [Puhemies: Kiitoksia!] tuotamme jatkossakin Suomen Pankin tuloksesta tuloja kansanedustajien käytettäväksi, mutta takavuosien tasoihin voitonjakoihin tuskin ihan vähään aikaan päästään. [Tuomas Kettunen: Hyvä esittely!]

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Puisto, olkaa hyvä.

14.53 Sakari Puisto ps: Kiitos, arvoisa puhemies! Kiitos edustaja Lindtmanille esittelystä. — Olen pitänyt puheenvuoroja näissä pankkivaltuuston kertomuksissa pitkin vaalikautta, ja nyt kun käsittelyssä on uusin pankkivaltuuston kertomus ja lähetekeskustelu, tuon esiin joukon huomioita ja jatkan sitten käsittelyä itse talousvaliokunnassa ja sitten varmaan täysistunnoissa, kun asia palaa tänne vielä.

Tällä hetkellä päällimmäisenä mielessä on tietysti energiakriisi ja sen vaikutukset ihmisten ja koko taloudenkin pärjäämiseen. Samaan aikaan keskuspankit tuskailevat rahapolitiikan normalisoinnin kanssa. Taustalla on pitkään jatkunut ja historiallinen nollakorko- ja negatiivisten korkojen tilanne, määrällinen elvytys ja nyt siis se, miten tilanteesta päästään pois normaalin kaltaiseen rahapolitiikan tilanteeseen. Tämä on tietysti helpommin sanottu kuin tehty.

Euroopan keskuspankki on tehnyt myös hiljattain rahapolitiikan strategiauudistuksen. Sen keskeisin muutos liittyi hintavakauden määritelmään ja EKP:n inflaatiotavoitteeseen. Uudessa strategiassa otetaan käyttöön symmetrinen kahden prosentin inflaatiotavoite keskipitkällä aikavälillä. Tämä on joustavampi määritelmä.

Nyt inflaatio on kuitenkin hyvin nopeasti kohonnut. Finanssipolitiikka on hyvin löysää ja alijäämät suuria. Velkaantuminen on nopeaa. Euroopassa velkakestävyys huoli on palannut, kun vielä korotkin ovat nousseet nolliasta. Herää ainakin kysymys: Kestävätkö taloudet tai osa talouksista korkojen nousua? Kun taloudellinen tilanne on näin huolestuttava, tehdäänkö kuitenkin lopulta paluu rahapolitiikkaan elvytykseen ja tukipaketteihin? On myös hyvä huomata ero Yhdysvaltojen, missä korkoja siis on nostettu jo nopeammin, ja toisaalta Euroopassa EKP:n toimien välillä. Mitä tulee pääomamarkkinoiden valvontaan, finanssivalvontaan, niin tässä kiinnitän huomiota siihen, että osassa asioita Euroopassa tunnutaan olevan edellä ja toisissa puolestaan Yhdysvalloissa. Esimerkiksi SEC, sikäläinen arvopaperiviranomainen, Securities and Exchange Commission, vaikuttaa olevan selvästi edellä varsinkin mitä tulee uusien ilmiöiden ja teknologioiden kehittämiseen.

Joitakin esimerkkejä mainitakseni esimerkiksi meemiosakkeet ja sosiaalinen media — siis sosiaalisessa mediassa otetaan esille vaikka joku osake, että ostakaa kaikki tätä ja sitten tapahtuu valtava hintaliikenne. Tässä on myös kysymys eettisestä toiminnasta, missä kohtaa sääntelijä puuttuu toimintaan ja ketä se on pelastamassa, esimerkiksi jotakin isoa viivutettua hedge-rahastoa, vai voiko joskus sääntelijä olla myös pienomistajien puolella. Sitte ovat perinteiset osakepörssit ja toisaalta uusilla alustoilla tapahtuva treidaus, niin kutsuttu hajautettu rahoitus, DeFi, ja virtuaalivaluuttojen sääntely, jota Yhdysvalloissa on itse asiassa lähdetty tekemään hyvinkin tosissaan. Tämä kenttä tarvitsee enemmän tarkastelua myös täällä Euroopan puolella. Tässä on myös hyvin mielenkiintoisia kehityskulkuja, muun muassa protokollapäivityksiä, jotka ainakin julkilausuttujen tavoitteiden mukaan vähentäisivät sähkönkulutustakin jopa ihan sadasosiin. EKP on itse asiassa seurannut aika

Pöytäkirja PTK 86/2022 vp

aktiivisesti ja ollut mukana digitaalisten keskuspankkirahojen kehityksessä. Tästähan taisi olla viime vuoden kertomuksessa jopa erityisteema. Tämä on tietysti hyvin mielenkiintoista, ja siihen liittyy valtavia kysymyksiä, mutta kuten edustaja Lindtmankin otti esille esimerkiksi peruspankkipalveluiden tarpeen, ja olen varma, että edustaja Mäenpää ottaa seuraavassa puheenvuorossaan esille, käteisen rahan turvaaminen on todella tärkeää myös tämän kaiken kehityksen keskellä.

Yksi asia, mihin Euroopassa ollaan sinänsä kiinnitetty huomiota, on tämä ESG elikkä ympäristölliset ja sosiaaliset ja hallinnolliset kriteerit, ja sijoitustuotteissa Eurooppa on iso markkina, mutta tässä pitäisi kiinnittää huomiota myös siihen, miten näitä termejä käytetään sijoitustuotteiden markkinoinnissa. Se ei ole kuitenkaan oikein, että niitä käytellään liioitellusti tai heikoin perustein löysästi myöskin erilaisissa tulosraporteissa ja vastaavissa, vaan tässä voi tulla tällainen viherpesuongelma, mistä lehdistössä on jonkun verran ollut puhetta, mutta harvemmin kuulee esimerkiksi tässä salissa tai talousvaliokunnassa, että tähän asiaan kiinnitetään huomiota.

Näissä edellä mainituissa asioissa kehotan muun muassa tutustumaan Yhdysvaltain arvopaperiviranomaisen johtajan Gary Genslerin puheenvuoroihin muun muassa kongressissa, siellä senaatin ja edustajainhuoneen komiteatyöskentelyssä.

Vielä johdannaismarkkinoista huomio: Tämä ei kuulu sinänsä Suomen Pankin toimivaltaan ihan suoraan, mutta nyt on ollut paljon puhetta energia-alasta, ja myös kannattaisi meidän täälläkin silmäillä, mitä muualla maailmassa tapahtuu yleensä futuurimarkkinoilla, myös hyödyke- ja metallimarkkinapuolella, koska ei ole poissuljettua myöskään se, että siellä voisi tapahtua jotain, vaikka metallien tarjonnassa tai vastaavassa, joka sitten heijastuisi tänne. Esimerkiksi joku valtavan suuri ostotarjous, joka tehtäisiin, jossa yhtäkkiä vaadittaisiinkin sitä itse fyysistä tuotetta, jolloin tulisi toimitusvaikeuksia. Ja myös erilaisia synteettisiä instrumentteja liikkuu huomattava määrä markkinoilla suhteessa fyysisiin hyödykkeisiin.

Vielä ihan viimeisenä nostaisin esille Suomen Pankin talousosaamisen kansallisen strategian, mikä on mielestäni ollut oikein hyvä asia. Se on luovutettu oikeusministeriölle käsittelemään, ja tässä nyt pitäisi olla tarkkana, kun se on siellä oikeusministeriön puolella, ettei tule sitä kiusausta, että siinä keskitytään nimenomaan näihin oikeusministeriön kannalta tuttuihin asioihin niin kuin kuluttajansuojaan ja muuhun hyvin tärkeään asiaan sinänsä, vaan siinä täytyy myös pitää mielessä sijoittaminen, säästäminen, yleensäkin taloudenhoito, makrotalous ja niin edespäin.

Tässä päällimmäiset, herra puhemies, tällä kertaa. — Kiitoksia.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Valkonen, olkaa hyvä.

14.59 Ville Valkonen kok: Arvoisa puhemies! Viisaalle päätöksenteolle on elintärkeää uskaltaa kysyä myös kiusallisia kysymyksiä. Euroalueen rahapolitiikka on ollut poikkeuksellista jo finanssi- ja sitä seuranneesta eurokriisistä saakka. Rahaa on puskettu markkinoille aina vain uusilla luovilla mekanismeilla, ja loppua ei näy. EKP:n uusitusta strategiasta, joka täälläkin on mainittu, ei ole kunnolla edes muste kuivunut, kun tänä kesänä rakennettiin jo uusi väline, TPI, jolla suoraan näytetään pyrittävän markkinamekanismien ohittamiseen. Meneillään on tietystä mielessä ollut ennennäkemätön kokeilu, jollaista ei ole nähty koskaan, muuta kuin ehkä korkeintaan Japanissa, joka on talouden rakenteeltaan hyvin eri-

Pöytäkirja PTK 86/2022 vp

lainen alue. Siellä on myös muun muassa yhtenäinen finanssi- ja rakennepoliittinen mahdollisuus, kun euroalue on hajautunut näiltä osin.

Tämän vuosikautia jatkuneen kokeilun seurauksena Euroopan keskuspankista on tullut rahoitusmarkkinoiden mammutti tavalla, jota alun perin ei todellakaan tarkoitettu. Keskuspankin piti alun perin olla hintavakauden takaaja. Nyt siitä on tullut markkinoiden ja valtioiden pönkittäjä. Ehkä kielikuvaa käyttääkseen voisi todeta, että tuomari on rynnännyt pelikentälle. Välillä on pakko miettiä, onko tämä kehitys ollut täysin harkittua. Halusimmeko me todella, että keskuspankin rooli euroalueen taloudessa paisuu näin suureksi ja kaiken kattavaksi, ja osasimmeko arvioida kaikki sen seuraukset? Jos nimittäin siirrymme — tai valitettavasti ehkä jo olemme siirtyneet — keskuspankkikapitalismiin, on olemassa merkittävä riski siitä, että markkinatalouden monet myönteiset mekanismit menevät rikki tai ainakin heikkenevät. Hinnoitellaanko riskiä enää oikein? Tämän kysymyksen voi esittää esimerkiksi nykypäivän monien eurovaltioiden koroista. Säilyvätkö valtioiden kannustimet vastuulliseen talouspolitiikkaan riittävän vahvoina? Tehdäänkö hallaa markkinatalouden myönteisille uutta luoville ominaisuuksille myöskin yritysten osalta? Ja suurimpina kaikista: onko riittävä hintavakaus enää turvattuna, se talouden pääkivijalka Prahan osalta? Toivotaan hartaasti, että nyt nähtävillä oleva inflaatio on todellakin väliaikaista eikä tartu laajemmin talouteen, kuten edustaja Lindtman täällä asiaa analysoi.

Suomi on täysin sitoutunut euroon, ja hyvä niin. Meidän yhteisvaluutassamme on valtavasti potentiaalia, mutta jotenkin näyttää siltä, että Euroopalla on uskomattomia vaikeuksia vuosikymmenestä toiseen hyödyntää tämä yhteisvaluutan potentiaali, koska se edellyttäisi sitä, että reaalityökalujen kilpailukyky paranee ja myöskin joustavuus paranee koko euroalueella. Rahapolitiikka ei missään nimessä saisi haitata tätä päätavoitetta. Rahan painamisella ei voida tehdä Euroopasta vaurasta. Menestys edellyttää aitoa, kilpailukykyistä yritystoimintaa ja työntekoa, reaalityökalujen menestystä. Ja nyt Suomessakin eduskuntaa ja pankkivaltuustoa myöden mielestäni on syytä vakavasti pohtia ja analysoida rahapolitiikan isoa kuvaa ja kokonaisuutta — ja ehkä erityisesti seuraavia kysymyksiä, joista ensimmäinen kuuluu: Mikä on ollut ennätyslöysojen rahapolitiikan rooli nyt syntyneen inflaation synnyssä? Ja kaksi: Millainen rooli rahapolitiikalla on ollut eurovaltioiden rakenteellisten uudistusten hidasteena ja julkisten talouksien alijäämien synnyssä? Nimittäin, arvoisa puhemies, me tarvitsemme näinä aikoina vahvemman Euroopan, ja se edellyttää myös järkevää rahapolitiikkaa. Järkevien päätösten edellytys on tosiasioiden tunnustaminen, olivat ne sitten kuinka kiusallisia tahansa. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Mäenpää, olkaa hyvä.

15.04 Juha Mäenpää ps: Arvoisa puhemies! Hyvät naiset ja miehet! Meillä on käsittelyssä täällä eduskunnan pankkivaltuuston kertomus, ja siellä on yksi kohta, johon itse haluan erityisesti puuttua ja kertoa siitä. Sivulla 23 on Raha ja maksaminen, Käteinen ja rahahuolto -otsikon alla muutama kappale.

Jätin helmikuun loppupuolella eduskunnassa toimenpidealoitteen käteisen rahan turvaamiseksi Suomessa jatkossakin kattavasti käypänä maksuvälineenä. Silloin kun minä keräsin siihen nimiä, niin osa edustajista sanoi, että elän menneisyydessä. Siinä kävi kuitenkin sitten sillä lailla hauska, että Suomen Pankki teki juuri saman sisältöisen lainsäädäntöaloitteen noin viikon päästä omasta toimenpidealoitteestani. [Arja Juvonen: Kyllä!] Vaadin hallitusta ryhtymään asiassa toimenpiteisiin erityisesti huoltovarmuuden ja heikom-

Pöytäkirja PTK 86/2022 vp

massa asemassa olevien suomalaisten tarpeiden vuoksi. Tämä heikommassa asemassa olevien: tiedä, ovatko ne nyt välttämättä heikommassa asemassa, mutta yritettiin löytää tällainen yhteinen nimittäjä, että on paljon vanhuksia ja muita, jotka eivät ole tottuneet vielä näihin digitaalisiin maksujärjestelmiin. Oli aika hauskaa, että tämän minun oman aloitteeni ja Suomen Pankin ehdotuksen sanamuodot olivat melkein samankaltaisia. Joskus sitä saa tällaisen pienen onnistumisen tunteenkin asiasta, kun tällainen Suomen Pankki toimii samalla ajatusmallilla.

Arvoisa puhemies! Käteinen on tärkeä maksutapa myös kriisivalmiuden kannalta, ja käteistä voi käyttää maksutapana myös silloin, kun sähköiset maksutavat eivät syystä tai toisesta toimi. Tässä on hyvä ehkä osata erottaa myöskin se, että meillä voi olla katkos esimerkiksi sähkössä tai sitten katkos tietoliikenneverkoissa. Toimenpideohjelmoitteeni korostin sitä, että keskeistä on säilyttää riittävä käteisen huolto- ja käyttöverkosto normaaliaikoina, koska ilman sitä käteinen ei ole vaihtoehto myöskään kriisiaikana. Eli jos verkosto päästetään liian heikoksi, sitä on vaikea palauttaa ennalleen muun maksamisen häiriötilanteissa.

Tässä on pieni lainaus vielä Suomen Pankista: ”Me Suomen Pankissa katsomme, että Suomessa tarvitaan sääntelyä varmistamaan käteisen asema yleisesti hyväksyttynä maksuvälineenä, ja olemme siksi tänään jättäneet asiasta lainsäädäntöesityksen valtiovarainministeriölle.”

Meillä on myös valtion palveluja, joissa ainakin kuuleman mukaan on törmätty ongelmiin: junassa ei voi maksaa käteisellä tai lippua ei voi maksaa käteisellä tai kahvikuppia ostaa käteisellä. Käteisen käyttö vähenee, ja Suomi on valitettavasti edelläkävijä sähköisessä maksamisessa. Yritysten välisessä maksuliikenteessä käteistä ei liiku enää ollenkaan, se on ihan ehkä tällainen luontainen ilmiö, ja yksityisasiakkaista vain 5–8 prosenttia käyttää kaupan kassoilla käteistä.

Olen ottanut aloitteeseeni pienen lainauksen. Elikkä Yle uutisoi toukokuussa 2020 Ruotsin keskuspankin Riksbankin ekonomistin Söderbergin näkemyksistä asiasta. ”Jos käteinen nyt katoaisi täysin, rahan arvon takaajiksi jäisivät yksityiset liikepankit. Niillä on aina riski mennä konkurssiin. Ihmisiltä katoaisi mahdollisuus käyttää valtioiden luomaa rahaa.” ”Söderberg pitää tällaista tulevaisuutta huolestuttavana. Ihmisten luottamus koko rahajärjestelmään saattaa horjua, mikäli he menettävät mahdollisuuden vaihtaa tileillään olevat digitaaliset varat käteiseksi.” ”Lainsäädännön silmissä rahaa ovat edelleen ainoastaan setelit ja kolikot. Pankkitilillä oleva summa on vain pankin lupaus toimittaa pyydettyä rahaa.”

Arvoisa puhemies! Käteisen ja huoltovarmuuskysymysten osalta erityisesti polttoaineen suhteen on huomattava niin sanottujen kylmäasemien kehitys vuosien aikana. Osa huoltoasemaketjuista on poistanut käteismaksumahdollisuuden kustannustehokkuuden nimissä uudistaessaan automaatteja. Yrityskohtaiset erot ovat erittäin suuria, ja joillakin ketjuilla on poistettu jo kaikki käteisrahan automaatit. Huoltovarmuuden näkökulmasta polttoaineen jakeluverkosto maksumahdollisuuksineen on mitä merkittävin kysymys, ja myös se pitää saada turvattua Suomessa.

Käteisen olemassaolon takaaminen jatkossakin on perusteltua huoltovarmuuden ja heikommassa asemassa olevien suomalaisten maksumahdollisuuksien vuoksi. Asia on tärkeä myös kansalaisten yleisen luottamuksen säilymisen takia. Keskuspankkien hankkeilla digitaalisista valuutoista on pyritty vastaamaan esiin nousseisiin kysymyksiin, mutta huoltovarmuuden kannalta keskeisiä ongelmia, esimerkiksi rahan käyttämisestä sähkökatkojen

Pöytäkirja PTK 86/2022 vp

aikana tai verkkoyhteyksien kaatuessa, ne eivät poista. Aivan parhaimmillaankin ne voivat olla vain osittainen ratkaisu. — Kiitoksia.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Totean, että keskustelulle tässä asiassa etukäteen varattu aika on päättynyt. Keskustelu ja asian käsittely keskeytetään. Asian käsittelyä jatketaan tässä täysistunnossa päiväjärjestyksen muiden asiakohtien tultua käsitellyiksi.

Asian käsittely keskeytettiin kello 15.12.

Asian käsittelyä jatkettiin kello 16.10.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Nyt jatketaan aiemmin tässä täysistunnossa keskeytetyn asiakohdan 9 käsittelyä. Keskustelu jatkuu. — Edustaja Eestilä poissa.

Keskustelu ei jatkunut.

Asia lähetettiin talousvaliokuntaan.

10. Yleisradion hallintoneuvoston kertomus eduskunnalle yhtiön toiminnasta vuonna 2021

Kertomus K 6/2022 vp

Valiokunnan mietintö LiVM 7/2022 vp

Ainoa käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ainoaan käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 10. asia. Käsittelyn pohjana on liikenne- ja viestintävaliokunnan mietintö LiVM 7/2022 vp. Nyt päätetään kannanotosta kertomuksen johdosta. — Avaan keskustelun. Edustaja Mäkisalo-Ropponen, olkaa hyvä.

Keskustelu

15.12 **Merja Mäkisalo-Ropponen sd:** Kiitos, arvoisa puhemies! Vammaisten oikeuksien ja yhdenvertaisuuden puolestapuhujana halusin tulla tämän asian käsittelyn yhteydessä kiittämään Yleisradiota. Yleisradio toteuttaa erittäin laajaa ja tärkeää julkista tehtävää. Se välittää tietoa ja kulttuuria kaikille suomalaisille. Sen toiminta on keskeistä yhteiskuntamme, demokratiamme ja kulttuurimme toiminnalle. Juuri tämän takia on erittäin tärkeää, että Yleisradion palvelut ovat kaikkien saavutettavissa.

Ylen tehtäviin kuuluu myös yhdenvertaisuuden, suvaitsevaisuuden ja kulttuurisen monimuotoisuuden edistäminen, ja siksi haluan puheenvuorossani kiittää Yleä siitä hyvästä työstä, jota siellä on tehty näiden asioiden edistämiseksi ja myös erilaisten erityisryhmien huomioimiseksi.

Ylen tarjoamien sisältöjen ja palveluiden valikoima on kieliltään merkittävästi laajempi kuin minkään muun kotimaisen mediayhtiön. Suomen, ruotsin ja saamen kielten lisäksi sisältöjä löytyy ainakin viittomakielellä, selkosuomeksi, englanniksi, venäjäksi, romanikie-

Pöytäkirja PTK 86/2022 vp

lellä sekä karjalan kielellä. On tärkeää, että Yle toimii laajasti muillakin kielillä kuin maamme virallisilla kielillä. Saamenkielinen sisältö on erityisen tärkeää saamelaiden kielten ja kulttuurien ylläpitämiseksi. Selkokieli on taas erittäin tärkeä muun muassa suomen kieltä opiskeleville, kehitysvammaisille, muistisairaille ja iäkkäille katsojille. Venäjänkielisten uutisten merkitys taas on noussut esiin tänä vuonna, kun taistelemme Venäjän valtion informaatiovaikuttamisyrityksiä vastaan koskien sen raakaa hyökkäystä Ukrainaan. On tärkeää, että Suomessa asuvat venäjänkieliset eivät ole vain Venäjän valtion median varassa.

Näiden edellä mainitsemiäni säännöllisessä käytössä olevien kielten lisäksi Yle teki erittäin tärkeää työtä koronatiedottamisessa myös muilla kielillä, jotka ovat yleisiä maahanmuuttajien keskuudessa, kuten arabia, kurdi ja somali. Juuri koronan kaltaisten poikkeuksellisten tilanteiden aikana korostuu Yleisradion ja sen monipuolisen tiedonvälityksen merkitys. Varsinkin poikkeusaikoina tulee tiedon olla mahdollisimman monikielistä ja monella tavalla toteutettua.

Puhemies! Yle tekee tärkeää työtä myös saavutettavuuden parantamiseksi. On hienoa, että saavutettavuus on nostettu yhdeksi painopisteistä lähivuosien strategiassa, ja viime vuonna laadittu uusi saavutettavuuden toimintasuunnitelma on sen kehittämisessä tärkeä askel. Yle on ottanut entistä laajemmin käyttöön kuvailutulkkauksen, suoratekstityksen ja viittomakielen tulkkauksen. Myös digitaalisten palveluiden saavutettavuuteen on kiinnitetty huomiota. Nämä ovat kaikki erittäin tärkeitä erilaisten vammaisryhmien saavutettavuuden ja osallisuuden kannalta. Onkin ilo nähdä, että Yle on sitoutunut kehittämään ja laajentamaan näitä palveluita jatkossakin YK:n vammaissopimuksen periaatteita noudattaen. Toki on vielä työtä tehtävänä, mutta suunta on oikea. Monilla muilla yhteiskunnan osa-alueilla olisi oppimista Yleisradion tavoitteellisesta toiminnasta noudattaen Suomen ratifioimaa vammaissopimusta.

Ja lopuksi, arvoisa puhemies: On tärkeää muistaa, että tässä ei ole kysymys vain tiedonvälityksestä. On kyse myös oikeudesta kulttuuriin. Yle on myös tärkeä kulttuuripalveluiden tuottaja ja välittäjä sekä moninaisen kotimaisen kulttuurin ylläpitämisen kannalta keskeinen toimija. Ylen palveluiden maksuttomuus ja saavutettavuus varmistaa, että kaikilla on oikeus myös kulttuuriin, asuivatpa he missä tahansa ja olipa elämäntilanne mikä tahansa. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kiljunen, Kimmo, olkaa hyvä.

15.16 Kimmo Kiljunen sd: Arvoisa puhemies! Edustaja Mäkisalo-Ropposen puheenvuoro oli erittäin painava ja oikeutetulla tavalla kyllä korosti kansallisen yleisradioyhtiön merkitystä suomalaisessa tiedonvälityksessä sellaisena organisaationa, joka pystyy monipuolisesti tarjoamaan erityyppistä informaatiota, jota tässä kansakunta tarvitsee. Hän korosti omassa puheenvuorossaan myöskin sitä, että hyvin keskeistä on yhdenvertaisuuden takaaminen ja myöskin se, että edistetään erityisryhmien tarpeita. Tässä suhteessa minulla olisi yksi huomio kuitenkin tehtävänä, ja toivoisin, että Yleisradio siihen kiinnittäisi enemmän ja vahvemmin huomiota.

On selkeätä, että ikäihmiset ovat se väestöryhmä, joka ehkä kaikkein eniten seuraa yleisradiolähetyksiä, ja silti on erikoista, että Yleisradiossa ei ole selvästi ikäihmisille suunnattua erityisohjelmaa, jossa olisi juuri seniorikansalaisille suunnattuja huomioita tehty. Kun

Pöytäkirja PTK 86/2022 vp

esimerkiksi senioriliikkeen puolella eläkeläisjärjestöt ovat lähestyneet Yleisradiota tästä asiasta, niin vastauksena on ollut se, että kyllä iäkkäät ihmiset seuraavat paljon Yleisradiota ja heidän ongelmansa on juuri se, että nuoret ihmiset seuraavat niin paljon vähemmän, kun liikkuvat tuolla nettimaailmassa, ja juuri siksi Yleisradio panostaa voimakkaasti ohjelmiin, joissa on otettu huomioon nimenomaan nuoret ihmiset ja nuorten tarjonta.

Arvoisa puhemies! En halua luoda vastakkainasettelua nuorten ja iäkkäiden ihmisten välille tässä asiassa, mutta onhan se kohtuuton tilanne, että talo, joka tuottaa perusinformaatiovirtaa koko yhteiskunnalle, aliarvioi sen merkityksen, että siellä on erittäin iso joukko ihmisiä, jotka erityisryhmänä juuri seuraavat yleisradiolähetyksiä, ja heille ei sitten kuitenkaan tarjota sitä heille selkeästi suunnattua ominaista ohjelmaa, vaan tarjotaan jollekin sellaiselle ryhmälle, joka ei niin paljon sitä seuraa. Toivoisin, että Yleisradio olisi tässä vielä hieman tarkempi, että myöskin ikäihmisten ohjelmia, heille selkeästi suunnattuja ohjelmia, olisi enemmän ohjelmistossa.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja al-Taee.

15.18 Hussein al-Taee sd: Arvoisa puhemies! Yle on arvostettu ja reilu tiedon tuottaja, johon suomalaiset voivat luottaa tiedonsaannissa. Se on yleisesti sellainen media, joka pyrkii tuottamaan faktatietoa siitä, mitä maailmalla tapahtuu, ja juuri tässä ajassa, missä turvallisuustilanne on muuttunut ja hyvin moni media maailmalla pyrkii hämmäntämään, Yle pyrkii parhaansa mukaan tuomaan kuitenkin ne molempien osapuolten näkemykset yleisölle, ja näin ollen siihen voi laajasti luottaa.

Yle on myöskin tuottanut kulttuuria sinä aikana, kun korona on vallinnut eivätkä kulttuurin ihmiset ole päässeet töihin. Yle on pyrkinyt ostamaan heidän tuotantoaan niin pitkälle kuin se on ollut mahdollista ja sitä kautta välittämään sen suomalaisille ja omalta osaltaan myöskin pelastanut kulttuurialaa. Korona-aikana monikielinen viestintä varmasti osaltaan auttoi ihmisiä siinä, että pystyttiin välttämään tartuntoja, kun monikielinen uutisointi levisi Facebookissa ja muissa medioissa, sosiaalisen median alustoilla. Hyvin moni ihminen hyötyi ja sai sitä kautta faktatietoa rokotuksista, kun erityisesti rokotuksista kulki paljon väärää tietoa, disinformaatiota.

Ainoa ehkä kritiikki, jonka haluaisin nostaa Ylen toiminnasta, on ollut tämä Venäjän sootaan liittyvä kokonaisuus, jossa Venäjän media on pystynyt monikielisesti vaikuttamaan erilaisiin ihmisiin ympäri maailmaa. Ja nämä ihmiset, joilla on sukulaisia muualla maailmassa mutta asuvat itse Suomessa, ovat saaneet jatkuvasti tietoa heidän oman vanhan kotimaansa tietokanavien kautta siitä ja näin ollen myöskin Venäjän narratiivin. Tätä vastaan, pyynnöistäni huolimatta, Yle ei lähtenyt aktiivisesti toimimaan, vaan itse asiassa olisi voinut käyttää tätä koronatiedotusta, monikielistä tiedotusta, myöskin tämän Venäjän propagandan lopettamiseksi Suomessa. Siihen ei lähdetty, ja muut sitten — järjestökenttä pääasiallisesti — pyrkivät tuottamaan parempaa informaatiota ihmisille siitä, onko todella Suomen armeija laittamassa 40:tä prosenttia panssarivaunuistaan Venäjän vastaiselle rajalle ja ovatko venäläiset todella laittamassa ballistisia ohjuksia ja suuntaamassa niitä kohti Helsinkiä, ja oli monia niitä muita harhoja, joita venäläinen media sitten yritti myydä tälle yli satatuhatpäiselle yleisölle täällä Suomessa. Onneksi mitään sen vakavampaa häiriötä ei tapahtunut. Tiedän, että moni ihminen pelkäsi, ja tässä kohtaa koen, että Yle ei kantanut tarpeeksi vastuuta tässä kysymyksessä.

Pöytäkirja PTK 86/2022 vp

Toivon, että kriisien varalle Ylessä herättäisiin [Puhemies koputtaa] ja että sitä varten pidettäisiin tällaisista omaa yksikköä, joka sitten tiedottaa myös tällaisista tapauksista vähintäänkin sähköllä.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Holopainen, Mari, olkaa hyvä.

15.21 Mari Holopainen vihr: Arvoisa puhemies! Riippumaton media on tällaisessa maailmanpoliittisessa tilanteessa äärimmäisen tärkeä — ja vielä tärkeämpi ennen kuin päädytään tilanteeseen, jossa olemme nyt. Pitää pitää huolta niistä edellytyksistä ennen kuin tilanne heikkenee.

Nyt näemme jo, että suomalaisten lukutaito heikentyy. Tällä viikolla vietetään myös Read Hour -tapahtumaa, jossa yritetään muistutella, kuinka tärkeää lukutaito on. Ihmiset hankkivat monesta lähteestä tietoa, ja kaikki nämä tiedonvälityskanavat eivät ole sellaisia, että ne edustaisivat ollenkaan journalismia ja riippumatonta tiedonvälitystä. Ylen rooli myös kaikissa näissä kanavissa, joissa nuoret ovat ja joihin Yle on rohkeasti nyt lähtenyt, on tosi tärkeä, koska varmasti nuorten tapa käyttää mediaa tulee muuttumaan, mutta on täysin mahdollista, että eri kanavista löytyy myös tietoa sillä tavalla kuin nuoret ovat totuneet sitä vastaanottamaan, vähän eri tavoin kuin vanhemmat ikäpolvet.

Erityiskiitoksen haluaisin antaa myös Yle Areenalle sen toiminnasta, joka mahdollistaa maksutta laadukkaiden ohjelmien katsomisen ihan kenelle tahansa suomalaiselle. Se on ollut todella hieno kokonaisuus.

Tässä talossa on tärkeää pitää huolta Ylen toimintaedellytyksistä. Valitettavasti Ylenkin toimintaa on haastettu, sitä ollaan käsitelty tässä talossa, mutta kyllä valtiolla on mahdollisuus määritellä, minkälaista tiedonvälitystä, minkälaista maksutonta koulutusta tai sote-palveluita halutaan järjestää yhteiskunnassa, ja sama pätee kyllä myös median toimintaedellytyksiin, sikäli kun puhutaan tällaisesta toimijasta, joka monella eurooppalaisella maalla on valtionkin rahoittamana. Eli itse päätämme, kuinka paljon laadukasta, maksutonta mediaa, uutisia, ohjelmia ja oppimissisältöjä haluamme tarjota ihmisille, ja uskon, että yhteiskunnallisesti se vaikutus on positiivinen, kun näitä palveluita on tarjolla.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ja näin keskustelu on päättynyt. Eduskunta... — Anteeksi, edustaja al-Tae, olkaa hyvä.

15.24 Hussein al-Tae sd: Arvoisa puhemies! Jäi edellisestä puheenvuorosta sanomatta, kun aika loppui kesken, että senioriväki on kyllä viime aikoina pyytänyt tekstitystä. Kaikkiin ohjelmiin ei ole saatu tekstitystä, ja nykyinen tekoäly pystyy itse asiassa tekstittämään puhetta suoraan myöskin livelähetyksiin. Tätä on pyydetty, ja tämän toiveen sitten esitän eteenpäin. Moni ihminen, joka ei kuule, pystyy lukemaan, ja tällä tavalla pystyttäisiin saamaan yhä useampi ihminen Ylen palveluiden piiriin.

Keskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi valiokunnan ehdotuksen kannanotoksi kertomuksen K 6/2022 vp johdosta. Asian käsittely päättyi.

11. Lakialoite laiksi tieliikennelain muuttamisesta

Lakialoite LA 24/2022 vp Johanna Ojala-Niemelä sd ym.

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 11. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään liikenne- ja viestintävaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 45 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Avaan keskustelun. Esittelypuheenvuoro, edustaja Ojala-Niemelä, olkaa hyvä.

Keskustelu

15.25 Johanna Ojala-Niemelä sd (esittelypuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Nykyisessä tieliikennelaissa ei ole määritelty nopeusrajoitusta pysähtyneenä hälytysvalot eli niin sanotut läikät päällä olevan hälytysajoneuvon ohittamiseen. Hälytystehtävissä olevien pelastustyöntekijöiden turvallisuus on vaarassa, kun onnettomuuspaikan ohittavat ajoneuvot ajavat ohi jopa 80—100 kilometrin tuntinopeudella. Lakialoitteessa esitetäänkin lisättäväksi tieliikennelakiin uusi 10 a §, joka koskee pysähdyksissä olevan hälytysajoneuvon ohittamista. Pysähtyneen, hälytysvalot päällä olevan hälytysajoneuvon ohittamiseen säädetty nopeusrajoitus laissa turvaisi pelastustyöntekijöiden turvallisuuden pelastustehtävien ajaksi. Aloitteessa esitetään, että hälytysvalot päällä tien reunassa oleva hälytysajoneuvo tulisi saada ohittaa korkeintaan nopeudella 40 kilometriä tunnissa.

Tein tämän aloitteen Suomen pelastusalan ammattilaisten jäsenistön pyynnöstä, ja sitä tuki reilut sata kansanedustajaa. Kerätessäni nimiä tähän aloitteeseen monet edustajista kertoivat ajaneensa joskus työkseen hälytysajoneuvoa ja tunnistivat tämän ongelman, että välillä kolaripaikalle pysähtyneenä joutuu oman henkensä kaupalla pelastamaan toisia, kun ihmiset kaahaavat kolaripaikan ohi nopeudesta piittaamatta. Tien päällä työskentelevät sanoivat, että on hurja tunne, kun ohi ajavat joko eivät hiljennä lainkaan tai ajavat liian läheltä työntekijöitä. Ilmavirta on niin kova, että tuntuu, että se vie jopa mukanaan. Kritiikinä esitettiin ainoastaan se, syntyykö sitten kuinka paljon jonoja, jos kaikki hiljentävät vauhtia, ja tämä on se kolikon kääntöpuoli. Kun toisessa vaakakupissa kuitenkin painaa se, että aloitteen mennessä läpi työntekijöiden työturvallisuus paranisi huomattavasti, niin mahdolliset jonot on vain kestävä. Erityisesti moottoriteillä pelastustehtävissä olevat ovat hengenvaarassa, ja tämä koskee niin poliisia, palokuntaa kuin sairaankuljetusta.

Toivon tälle aloitteelle ripeää ja reipashenkistä käsittelyä valiokunnassa, jossa voitte asiantuntijoita kuullen arvioida mahdollisuudet käytännön toteutukseen yksityiskohtineen. Jätän nyt aloitteen liikenne- ja viestintävaliokunnan hoiviin ja toivon menestystä aloitteen käsittelylle.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia esittelystä. — Edustaja Niemi, olkaa hyvä.

15.27 Veijo Niemi ps: Arvoisa herra puheenjohtaja! Pidän tätä aloitetta aivan loistavana. Itse poliisivuosina kymmeniä, kymmeniä kertoja kolaripaikalla olleena tiedän, kuinka in-

Pöytäkirja PTK 86/2022 vp

hottavan vaarallista siellä on, jos ohi ajavat ajoneuvot ajavat ihan mahdottomilla nopeuksilla. Toisaalta taas tämä jonon muodostuminen ei tule kylläkään johtumaan tästä rajatusta 40 kilometrin nopeudesta vaan siitä, että ihminen on luonteeltaan utelias ja hyvin usein hänen täytyy suorastaan melkein pysähtyä siinä paikalla nähdäkseen kaiken tapahtuneen.

Tämä on mielestäni hyvä aloite. Toki myöskin suuremmissa onnettomuuksissahan me saadaan pienellä viiveellä paikalle liikenteenohjausperäkärry, millä pystytään ohjaamaan liikennekaista- ja nopeusrajoituksia. Mutta jos se on yleisesti kansalaisilla tiedossa, että silmä kohtaa, kun valot vilkkuvat, nopeus on enintään 40, niin aloite on oikein hyvä.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Juvonen, olkaa hyvä.

15.28 Arja Juvonen ps: Arvoisa herra puhemies! Myös minun mielestäni tämä edustaja Johanna Ojala-Niemelän tekemä lakialoite on erittäin kannatettava ja hyvä. Olen myös itse huomannut tuolla liikenteessä liikkeessäni ne vaaratilanteet, joita liittyy siihen, kun hälytysajoneuvo on tulossa esimerkiksi jostakin kauempaa ja kukaan ei välttämättä edes huomaa, että auto liikkuu. Auton sisällä voi olla musiikki kovalla, radio kovalla ja ei välttämättä hälytysääniä kuulla, ja silloin syntyy niitä vaaratilanteita, että esimerkiksi hälytysajoneuvo ei edes pääse ohittamaan edessä kulkevaa liikennettä. Eli tarkkaavaisuutta liikenteessä tarvitaan kaikilta ajajilta ja erityisesti siinä tilanteessa, kun hälytysajoneuvo on pysähtynyt onnettomuuspaikalle ja tekee sitä tärkeää työtään ja tehtävää siinä. On tärkeää, että liikenteessä ei kuitenkaan tehdä äkkijarrutuksia, vaan yritetään oppia sujuva liikennekäyttäytyminen myös näissä tilanteissa ja turvataan pelastushenkilöiden työ ja toiminta siellä onnettomuuspaikalla. — Kiitos tästä aloitteesta.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Mäkisalo-Ropponen.

15.30 Merja Mäkisalo-Ropponen sd: Arvoisa puhemies! Jatkan tällä samalla kiitosten linjalla, eli lämmin kiitos edustaja Ojala-Niemelälle tästä tärkeästä aloitteesta. Olen sen itsekin allekirjoittanut, koska tiedän tämän asian olevan ihan suuri huolenaihe muun muassa pelastustyöntekijöiden keskuudessa. Samoin olen itse liikenteessä huomannut sen — minäkin tuki edustaja Ojala-Niemeläkin toi esille — että onnettomuuspaikan ohittamisessa ei todellakaan noudateta niitä perusturvallisuussääntöjä, ja joskus se vauhti voi todella olla kova, kun ajetaan siitä ohi. Tämä tosiaan toisaalta myöskin lisää onnettomuuksien riskiä, mutta tietysti myöskin erityisen huolestuttavaa on se, että se heikentää näin pelastajien turvallisuutta.

Eli lämpimästi kannatan tämän lakialoitteen etenemistä, ja minusta on todella hienoa, että niin suuri joukko kansanedustajia on allekirjoittanut tämän aloitteen.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Myllykoski, olkaa hyvä.

15.31 Jari Myllykoski vas: Arvoisa herra puhemies! Nimeni aloitteeseen laitoin, ja täytyy, kuten edustaja Niemi tuossa, todeta, että olisi joskus hyvä, jos se jono kulkisi edes sitä neljääkymppiä. Eli vaikka ei olekaan onnettomuustilannetta ja siellä on hälytysajoneuvo, niin moottoritiellä kyllä se jonoutuminen ja liikenteen pysähtyminen johtuvat juuri siitä ihmisten omasta uteliaisuudesta, joka sitten tavallaan tukkii sen liikenteen. Mutta erityisesti

Pöytäkirja PTK 86/2022 vp

tuolla valtatieympäristössä ja pienemmilläkin teillä juuri tähän ongelmaan, että ihmiset eivät reagoi hälytysajoneuvon läsnäoloon onnettomuustilanteessa, tämä lakialoite tähtää, ja pidän sitä erittäin tärkeänä. Toivon myös, että tämä todella otetaan valiokunnan käsittelyyn ja puntaroidaan tätä asiaa ja tehdään niitä toimenpiteitä, mitä tässä lakialoitteessa ollaan esille tuotu. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kiljunen, Kimmo, olkaa hyvä.

15.32 Kimmo Kiljunen sd: Arvoisa puhemies! Tässä salissa valitsee tässä asiassa selvä konsensus. Kaikki me tuemme tätä perustuslakivaliokunnan puheenjohtajan Johanna Ojala-Niemelän, ensimmäisen allekirjoittajan, tekemää lakialoitetta, jonka on yli sata kansanedustajaa allekirjoittanut.

Minä ainoastaan haluaisin muistuttaa työjärjestyksemme luonteesta tai ainakin menettelytapojen luonteesta tässä eduskunnassa. Silloin, kun yli sata kansanedustajaa on allekirjoittanut jonkun lakialoitteen, lähtökohtahan olisi se, että valiokunta ottaa sen samassa kiireellisyysjärjestyksessä käsittelyyn kuin hallituksen esitykset. Mehän olemme vähän hankalassa tilanteessa juuri nyt kansanedustajien lakialoitteiden osalta, kun olemme vaalikauden loppuvaiheessa. Riskihän on, että tämä aloite laukeaa sitten vaaleihin, jolloin täytyy toivoa, että liikennevaliokunta ottaisi tämän sellaisella tarmolla käsittelyyn, että tämä voitaisiin vielä tällä vaalikaudella saattaa päätökseen.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kilpi, olkaa hyvä.

15.33 Marko Kilpi kok: Arvoisa puhemies! Olen itsekkin tämän aloitteen allekirjoittanut ja kuulun niihin ihmisiin, jotka lukemattomia kertoja ovat olleet liikenneonnettomuuspaikoilla kokemassa näitä tilanteita ihan käytännössä ja konkreettisesti. Se on hyvin yleinen tilanne, että onnettomuuspaikalla ajetaan siitä ohi vauhtia hiljentämättä, millään tavalla varomatta. Nämä riskitilanteet korostuvat varsinkin talviseen aikaan, ja jotenkin kertoo ja kuvastaa sitä tilannetta, että vaikka tienpinta on täysin jäinen, ymmärretään sen verran, että se on liukas, niin siitä huolimatta ei ymmärretä vauhtia tiputtaa eikä varoa millään tavalla sitä tilannetta. Näissä on ollut aivan kammottavia tilanteita, joissa ainoastaan hyvällä tuurilla on selvitty isommilta vahingoilta.

Tietenkin myös hyvin usein on niin, että kun onnettomuus on sattunut vilkkaastikin liikennöidyllä väylällä, niin vaikka siellä ei vielä hälytysajoneuvoja ole paikalla, niin siitä huolimatta ei osata hiljentää, mikä sitten saattaa hyvin usein aiheuttaa uusia onnettomuuksia. Esimerkiksi Kuopion moottoritieilläkin on ollut useita onnettomuuksia, joissa osallise-
na ollut hyvin paljon ajoneuvoja. Taitaa olla isoimmissa ollut — itse olen ollut paikalla — yli 70 ajoneuvoa, ja tilanne näyttää sen jälkeen kuin Raatteentieltä. Tämä tilanne johtuu pelkästään ensinnäkin siitä, että pidetään aivan liian lyhyet turvavälit, ja sitten toisaalta siitä, että ei ymmärretä hiljentää.

Olen todellakin tämän aloitteen allekirjoittanut. Kritisoin siinä ainoastaan sitä, onko tuo vauhdin tiputtaminen liian kova. Jos ajatellaan, että rajoitus on 100 kilometriä tunnissa tai 120 kilometriä tunnissa, niin kuin täällä Etelä-Suomessa on, niin aiheuttaako se sitten uusia vaaratilanteita? Tämmöinen asia on varmasti juuri niitä ratkaisuja ja seikkoja, mitä sit-

Pöytäkirja PTK 86/2022 vp

ten asiantuntijakuulemisissa mahdollisesti otetaan esille, että mikä on se hyvä käytännöllinen, hyvä turvallinen tapa ja se taso, millekä se pitäisi sitten tiputtaa.

Lähtökohtaisesti kannatan hyvin lämpimästi tätä aloitetta ja pidän sitä hyvin tärkeänä. — Kiitoksia.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Eestilä, olkaa hyvä.

15.35 Markku Eestilä kok: Arvoisa puhemies! Tämä on tosiaan hyvä ja käytännössä erinomainen aloite parantaa liikenneturvallisuutta, mutta tämän aloitteen myötä kannattaa vähän käyttää puheenvuoroja yleisen piittaamattomuuden näkökulmasta.

Jonnekinhan meillä on hävinnyt sekä tiedotus että varsinkin tuolla liikenteessä toiminta sen perusteella, että aina on kyseessä tilannenopeus. Mitä tulee tähän tilannenopeuden käsitykseen, niin minä en oikein ymmärrä, miksi viranomaiset ja ne, jotka tiedottavat, eivät raaski enää pitää yllä tätä filosofiaa tilannenopeudesta, vaan aina puhutaan ylinopeudesta ja valvonnasta ja kaikesta, kun totta kai kaikessa ratkaisee tilannenopeus — jos ajetaan väärällä tilannenopeudella ja on liukasta ja on onnettomuus ja on hälytysajoneuvoja. Siinä mielessä tämä lakialoite on hyvä. Mutta kuitenkin pitäisi vähän miettiä, mihin se sitten johtaa, jos meillä on vain joku ylinopeus, josta puhutaan, ja sitten suurin sallittu nopeus. Nytkin minä tulin Iisalmesta Helsinkiin omalla autolla, kun lentovuorot eivät toimi, ja monta kertaa olen tehnyt sen ja tarkkailen liikennettä. Tuolla Mikkelin seudulla on parikymmentä kilometriä viidenkymppin rajoitus ja tiet ovat ihan normaalissa kunnossa. Siellä ei ole ensimmäistäkään autoa. Pitäisi samalla kertoa, kun tätä aloitetta käsitellään, kun tässä yli 100 allekirjoittajaa, vähän miettiä myös sitä, onko se ihan oikein, että siellä on työntekijän kuvat, että on niin kuin töissä ihmisiä — ei siellä ole ristien sielua. Kun on suorat tiet ja pystyy ajamaan vaikka minkä näköistä nopeutta, niin sitten kuitenkin pitää sen pelossa, että sitä liikennettä oikeasti valvotaan tämän ylinopeuden suhteen, körötellä sitä viittäkymppiä, kun se liikennemerkki osoittaa sen, vaikka siinä asfaltissa ei ole mitään ongelmaa eikä siellä ole mitään liikennettä. Tämäkin pitäisi ottaa huomioon, että nämä liikennemerkit eivät ole silloin voimassa, kun siellä ei oikeasti ole ketään. Se on vähän sama analogia, mikä on sitten, kun on hälytysajoneuvot, koska siellä pitäisi olla työntekijöitä, mutta kun ei ole. Onhan se jonkunmoinen oikeusmurha, jos sinne mennään pitämään ratsiaa ja siellä ihmiset saavat sitten sakkoja ja ajavat tilannenopeuden näkökulmasta täysin turvallisesti. No, onhan täällä liikennevaliokunnan puheenjohtaja, niin että hän innolla tarttuu myös tähän asiaan, että kun on tietyömaata osoittava liikennemerkki ja kun sinä viikonloppuna ei ole ketään, niin ne liikennemerkit suomeksi sanottuna huputetaan.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Laakso, olkaa hyvä.

15.38 Sheikki Laakso ps: Arvoisa puhemies! Tosiaan täytyy ensimmäisenä kiittää kollega Ojala-Niemelää tästä lakialoitteesta. Tämä on äärettömän hyvä lakialoite.

Tosiaan tässä edustaja Kilpi otti ansiokkaasti esiin sen, mikä minullakin ensimmäisenä ajatuksena oli, että tämä nopeus oli ehkä liian alhaiseksi määritelty etenkin moottoriteillä ja tämmöisillä, mutta toisaalta mietin sitä, että todennäköisesti kuitenkin ihmiset eivät tule noudattamaan tätä orjallisesti ja tiputa sitä vauhtia siihen 40:een, eli saattaa olla ihan hyväkin, että se nopeus on alhaisempi, niin sitten se on 60 tai 80 eikä se 120, kun on se tilanne. Tietysti kuitenkin loppupelissä tässä tulee olemaan ongelmana se, että se valvontahan

Pöytäkirja PTK 86/2022 vp

on niin, että sitä tutkaahan ei kuitenkaan siinä ole. Eli todennäköisesti tästä ei ihan hirveän montaa kertaa tulla sakkoja antamaan, vaikkei ajaisikaan sitä neljääkymppiä, mutta kuitenkin ne lainkuuliaiset kansalaiset oikeasti sitten noudattavat tätä hyvää esitystä ja sillä myöten ovat.

Minä näen aika pitkälle tämän sellaisena tietynlaisena tiedottamisena ja ihmisten herätelynä siinä, kun tästä alkaa nyt keskustelu. Jos tämä lakiehdotus menee läpi, niin tästä sitten tulee juttua tuonne mediaan ynnä muuta ja ihmiset sitten heräävät tähän ongelmaan. Tämä samanlainen ongelmahan on myös, kun ajatellaan esimerkiksi vaikka hinausauton kuljettajia, jotka ovat järkyttävissä tilanteissa jatkuvalla syötöllä, kun porukka ei himmaa yhtään. He vetävät moottoritiellä jotain kolaroitua autoa kyytiin siitä, ja siinä rekat vetävät rajoittajia vasten ja muut vetävät vielä sataakahtakymppiä ja parhaat sataaneljääkymppiä, ne menevät metrin päästä ohi. Eli kyllä tässä sellaiseen ihmisten asennoitumiseen olisi syytä saada jonkun verran muutosta.

Toivon mukaan tämä saadaan nopeasti liikenne- ja viestintävaliokunnan käsittelyyn, ja ainakin omalta osaltani lupaan, että tämä saataisiin tämän kauden aikana vielä maaliinkin, koska ei tämä nyt niin iso asia ole kuitenkaan, ettei me tätä hoidettaisi. Toivon mukaan valiokunnan puheenjohtaja Kymäläinenkin, joka tuli paikalle, ottaisi tästä pallon ja pistettäisiin tämä hyvä ehdotus lopullisesti sitten siellä LiVissä maaliin. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kilpi, olkaa hyvä.

15.40 Marko Kilpi kok: Arvoisa puhemies! Edustaja Eestilä otti täällä turvallisen tilannenopeuden esille, ja se on äärimmäisen hyvä huomio ja hyvä nosto. Se on tärkeä, tätä asiaa kun käsitellään.

Itse asiassa uudessa, nykymuotoisessa tieliikennelaissahan on määritelty turvallinen tilannenopeus, ja tämä tieliikennelakihan edellyttää nyt sitä, että ajoneuvon nopeus ja etäisyys toisiin tienkäyttäjiin on sovitettava sellaiseksi kuin liikenneturvallisuus edellyttää. Tämähän on itse asiassa semmoinen asia ja kohta tieliikennelaissa, että voi olla, että asian tuntijakuulemisissa tämän aloitteen kohdalla voidaan todeta, että se on jo olemassa, kun taas tielläliikkujien näkökulmasta se on epämääräinen. Ja juurikin sen takia näkisin niin, että varmasti olisi tarpeen asettaa joku nopeusrajoitus tämmöisiin tilanteisiin eikä mennä sillä, että ihmiset vain itse arvioivat sen, mikä tämmöisessä tilanteessa on sitten turvallinen tilannenopeus. Se on nähty moneen kertaan käytännössä, että semmoisen arviointi on aika mahdoton tehtävä. Itse asiassa ennen tätä tieliikennelain muutostakin on ollut turvallinen tilannenopeus siellä tieliikennelaissa, mutta yleensä siihen on puututtu ja se on ollut sanktioitu kohta siinä kohtaa, kun onnettomuus on jo tapahtunut, eli voidaan todeta, että tielläliikkuja on käyttänyt liian kovaa tilannenopeutta, mikä on johtanut sitten tähän onnettomuuteen. Tässä nykyisessä tieliikennelaissahan pystytään toteamaan jo ilman onnettomuuttakin tämä tilanne, että tilannenopeus ei ole ollut oikein. Näissä tietysti aina on se ongelma, että sen, mikä se on ollut, toteaminen on sitten todistelutaakan takana, ja on iso riski tietysti olemassa, että ne johtavat sitten käsittelyyn käräjäoikeuksissa ja muissa oikeusas-teissa.

Halusin nyt tämän tilannenopeuden vielä tässä avata, kun se on hyvin tärkeä ja oleellinen asia tässä kokonaisuudessa. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitos. — Edustaja Kymäläinen, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 86/2022 vp

15.43 Suna Kymäläinen sd: Arvoisa herra puhemies! On tärkeätä, että tällainen liikenneturvallisuuden kannalta tärkeä asia tuodaan lakialoitteena eduskunnan keskusteluun, ja kiitän tästä kollega Ojala-Niemelää, että hän on toiminut tässä myöskin pelastusalan ammattilaisten viestintuojana. Tästä asiasta ovat useampien vuosien aikana pelastusalan ihmiset viestineet, ja on harmi sinällään, että tieliikennelaissa tätä asiaa ei ole huomioitu silloin, kun tätä tieliikennelakia on tehty.

Täytyy huomata se, että tieliikennelaki on aika iso lakipaketti ja siellä on ilmennyt ehkä muitakin sellaisia korjaamisen tarpeita — tässä nyt varovasti tunnustelen — että ehkä tämä tieliikennelaki voisi olla meillä valiokunnassa semmoisena omana huomiokohtanaan, omana asianaan, josta voisimme kuulla vähän laajemminkin. Muun muassa Liikenneturva on ottanut esiin tässä hiljattainkin tietöiden osalta, että siellä tietyöntekijät toisaalta viestittävät siitä, että tilannenopeudet ovat näillä tietyöalueilla liian kovat eli ihmiset eivät noudata tätä rajoitetta, jota on esitetty. Ja kyllä mielestäni siinä on tietty perä, mitä myöskin edustaja Eestilä sanoi, että sotii ehkä maalaisjärkeä vastaan, jos siellä on nopeusvalvontamittari jossakin pakettiauton perässä, kun tiellä ei ole korjaustöitä eikä ole sitten ehkä niitä työntekijöitä ja muita, jotka tässä esiin toitte. Ymmärrän kyllä maalaisjärjellä senkin.

Ylipäättänsäkin tärkeää on varmasti liikenneturvallisuuden kannalta tämä valistus, joka aspekti tuli edustaja Laakson puheenvuorossa esille. On tärkeää, että jotenkin luonnollisesti ajateltaisiin, että hidastetaan vauhtia silloin, jos on onnettomuus tien varrella olemassa ja siellä pelastushenkilökuntaakin on jo paikalla. Valitettavasti olen itsekin joutunut kokemaan sen ja myöskin pettymään, että ihmiset eivät välttämättä edes pysähdy, kun onnettomuus on tapahtunut, vaan useat menevät ohi siitä ja hyvin kovallakin vauhdilla — myöskin raskasta liikennettä hyvinkin kovalla vauhdilla — niin että on ylipäättänsäkin semmoinen asenneilmapiiriin vaikuttamisen tarve näiden asioiden kohdalla.

Kun tuohon tieliikennelakiin ja sen muutostarpeisiin viittasin, niin muun muassa raliajojen ja kehitystestiajojen järjestämistä uhkaa kieltäminen vuoteen 2023 mennessä, koska käsittelyajat ovat pitkittyneet siltä osin ja tämä tieliikennelaki uudistuksineen ei ottanut huomioon, [Puhemies koputtaa] että myöskin muun muassa tämänkaltaista toimintaa on tärkeä pystyä toteuttamaan.

Tässä on monia eri asioita, joita varmaan valiokunnan kanssa pohdimme.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Eestilä, olkaa hyvä.

15.46 Markku Eestilä kok: Arvoisa puhemies! Tämmöinen liikenneturvallisuuskeskustelu on aina hyvin mielenkiintoista. Ehkä edustaja Kiljunen muistaa, kun Ensio Itkonen oli aikanaan televisiossa ja korosti aina tilannenopeuden tärkeyttä. Varmaan siellä tieliikennelaissa tilannenopeus on mainittu, mutta minun mielestäni se pitäisi tuoda korostuneesti esiin valistustyössä ja varsinkin, kun nuorille puhutaan, koska olen huomannut — joskus olen ollut nuorten kyydissä — että se tilannenopeus helposti on siihen tilanteeseen nähden selvästi liian iso ihan riippumatta siitä, mitä se liikennemerkki osoittaa. Kun me tiedämme, että jos on kuluneet renkaat ja sataa ja sitten tiessä on uria ja on vesiliirrot ja kaikki tämmöinen, niin on aika mahdotonta olettaa, että nuoret, jotka ovat vasta saaneet kortin — ja nykyään saavat sen aika pienelläkin käytännön ajoharjoittelulla — tietäisivät, miten suuri vaara siihen liittyy. Sama koskee talvikelejä, kun tie menee jäähän. Minä olen monta kertaa itse — jonkun verran olen ajanut — aika hiljaa joutunut ajamaan, ja kun minulla on ollut nastarenkaat, niin joku työntää satasta, ja vaikka se liikennemerkki sallii satasten, niin se

Pöytäkirja PTK 86/2022 vp

työntää ohi siinä kelissä, jossa kuuttakymppiäkin ajaminen alkaa olla jo vähän hengenvaarallista. Tätä minä tarkoitan tällä tilannenopeudella, että siitä pitäisi paljon puhua. Totta kai pitää noudattaa liikennesääntöjä, mutta silloin, kun tilannenopeus sitä edellyttää, pitäisi varsinkin nuoria opastaa, että he tietävät auton kunnon ja hallitsevat sen.

Ja vielä yksi asia, kun täällä on liikennevaliokunnan puheenjohtaja paikalla: Olen paljon ajatellut näitä nuorten kolareita ja sitä, että tulee hengenlähtö ja muita vakavia loukkaantumisia. Kyllä minun mielestäni jokaisessa maakunnassa pitäisi olla — kuka sen pitää yllä, en tiedä — joku harjoitusrata, missä nuoret voisivat autoilla harjoitella väistämisiä ja liukkaalla ajoa, missä usein käytäisiin, ja se liittyisi siihen ajokortin ajamiseen. Totta kai minä ymmärrän, että se ei saa olla liian kallis nuorille, mutta eihän sitä ajamista opi muuten kuin ajamalla ja väistöliikkeitä ja jarrutuksia ja kaikkea. Kyllä monet nuoret lähtevät aika heiveröisillä taidoilla semmoisten autojen rattiin, jotka käytännössä ovat jo vähän tappovehkeitä, kun vähän painaa kaasua ja pitää kavereille näyttää. Ainakin omasta kokemuksestani tiedän moottoripyöristä, niin kuin moni muukin tietää, ja autoista, että ei sitä kyllä hetkessä opi näitä äkkitilanteita ja muita. Kyllä meidän pitäisi enemmän tästä liikenneturvallisuudesta puhua oikeilla termeillä eikä heti viedä sitä poliisin resursseihin ja liikennevalvontaan ja kaikkeen tämmöiseen. Ne ovat tärkeitä, ja jokainen sen meistä ymmärtää, mutta kuitenkin pyrittäisiin vähän muillakin mekanismeilla ja varsinkin näihin nuoriin kuljettajiin vaikuttamaan ja antamaan heille ajo-opetusta ja harjoittelua ja kaikkea. Vain harjoitus tekee mestarin.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin liikenne- ja viestintävaliokuntaan.

12. Lakialoite laiksi terveydenhuoltolain muuttamisesta

Lakialoite LA 29/2022 vp Arja Juvonen ps ym.

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 12. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Avaan keskustelun. Esittelypuheenvuoro, edustaja Juvonen, olkaa hyvä.

Keskustelu

15.49 Arja Juvonen ps (esittelypuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies, ja hyvät läsnä olevat kansanedustajat! Käsittelyssä on siis laatimani lakialoite laiksi terveydenhuoltolain muuttamisesta, ja tämä aloite on tehty 19.5. tänä vuonna eli 2022.

Eduskunnassa käsiteltiin vuonna 2018 kansalaisaloite ”Eutanasia-aloite hyvän kuoleman puolesta”. Eduskunta hylkäsi aloitteen mutta edellytti valtioneuvostoa asettamaan asiantuntijatyöryhmän selvittämään elämän loppuvaiheen hyvää hoitoa, itsemääräämisoi-

Pöytäkirja PTK 86/2022 vp

keutta sekä saattohoitoa ja eutanasiaa koskevia sääntelytarpeita. Tämä lakialoitteeni liittyy saattohoitolainsäädännön parantamiseen.

Sosiaali- ja terveysministeriön asettama asiantuntijatyöryhmä esittää yksimielisenä näkemyksenä, että palliatiivista hoitoa ja saattohoitoa tulisi kehittää ja saattohoidon saatavuutta sekä osaamista lisätä. Tämä asiantuntijatyöryhmä, mikä perustettiin, esitti säädösehdotuksia voimassa olevaan terveydenhuoltolakiin, ja tämän lakialoitteen tarkoituksena on saattaa nämä ehdotukset lain kahteen pykälään. On erittäin tärkeää, että palliatiivista ja saattohoitoa koskevat säännökset ja määräykset saatetaan terveydenhuoltolain erilliseen, uuteen 24 a §:ään. Tämä korostaa sääntelyn merkitystä ja voi tehostaa terveydenhuoltoalan ohjaus- ja valvontakeinojen ja sanktioiden käyttöä.

Terveydenhuoltolain 50 §:ssä säädetään kiireellisestä hoidosta, ja tähän pykälään on syytä lisätä myös säädös oikeudesta saattohoitoon. Äkillisissä ja yllättävissä sairaustapauksissa ja hoitotilanteissa voi tulla vastaan tilanteita, joissa potilaan terveydentilassa tapahtuu muutoksia huonompaan suuntaan. Kiireellisen hoidon tulee kyetä tarjoamaan nopeasti potilaalle hänen tarvitsemaansa hoivaa ja hoitoa. Oikeus hyvään palliatiiviseen ja saattohoitoon tulee olla myös kiireellisessä hoivassa.

Elämän loppuvaiheen asiantuntijatyöryhmä on säädöstyöryhmän valmistelun perusteella päättänyt seuraavaan alustavaan säädösehdotukseen, joka lisittäisiin terveydenhuoltolakiin, ja kerron tässä nyt, mikä tuo ehdotus olisi. 24 a § olisi kokonaan uusi, ja siihen tulisi säädös palliatiivisesta hoidosta ja saattohoidosta:

”Hyvinvointialueen on järjestettävä palliatiivinen hoito ja saattohoito.

Palliatiivisella eli oireita lievittävällä hoidolla tarkoitetaan potilaan aktiivista kokonaisvaltaista elämän loppuvaiheen hoitoa erityisesti, kun kuolemaan johtava tai henkeä uhkaava sairaus tai vamma aiheuttaa potilaalle kärsimystä ja heikentää hänen elämänlaatuaan. Saattohoito on osa palliatiivista hoitoa, ja se ajoittuu oletetun kuolinhetken välittömään läheisyyteen.

Palliatiivinen hoito ja saattohoito järjestetään porrasteisesti osaamistasojen (perustaso, erityistaso ja vaativa erityistaso) laatukriteereiden mukaisesti ja niin, että valtakunnallisesti tasa-arvoinen, tarvelähtöinen hoitopääsy turvataan.

Sairaanhoitopiireissä tulee olla monipuoliset ja moniammatilliset erityistason palliatiiviset keskuksset, jotka tarjoavat erityistason avo- ja vuodeosastopalveluita sekä vastaavat konsultaatio- ja päivystystuen järjestämisestä 24 tuntia joka vuorokausi. Sairaanhoitopiireissä tulee myös olla koko sairaanhoitopiirin kattavat palliatiiviset kotisairaalamakset, joita koskevien palveluiden tulee olla saatavilla 24 tuntia joka vuorokausi.

Yliopistosairaanhoitopiireissä tulee olla palliatiiviset keskuksset, jotka vastaavat vaativan erityistason palliatiivisen hoidon palveluista koko erityisvastuualueella ja lasten ja nuorten palliatiivisen hoidon ja saattohoidon toteuttamissuunnitelmien laadinnasta.

Tarkempia määräyksiä palliatiivisen hoidon ja saattohoidon palveluiden tuottamisesta ja laadun parantamisesta säädetään valtioneuvoston tai sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella.”

Ja esitän, että 50 §:ään, joka liittyy kiireelliseen hoitoon, lisätään: ”Kiireellinen sairaanhoito, mukaan lukien saattohoito, kiireellinen suun terveydenhuolto, mielenterveyshoito, päihdehoito ja sosiaalinen tuki, on annettava sitä tarvitsevalle potilaalle hänen asuinpaikastaan riippumatta. Kiireellisellä hoidolla tarkoitetaan äkillisen sairastumisen, vamman, pitkäaikaissairauden vaikeutumisen tai toimintakyvyn alenemisen edellyttämää välitöntä ar-

Pöytäkirja PTK 86/2022 vp

viota ja hoitoa, jota ei voida siirtää ilman sairauden pahenemista tai vamman vaikeutumista.”

Suomalaista saattohoitoa on ohjeistettu hyvin pitkälle pelkillä ohjeistuksilla ja informatiivisella ohjauksella, mutta nyt on aika kytkeä saattohoito myös lainsäädäntöön. Tämän asiantuntijatyöryhmän antama ohjeistus on siinä hyvä, ja toivoisin, että ministeriö voisi nämä viedä eteenpäin.

Tein tästä aiheesta myös kirjallisen kysymyksen toukokuussa 2020 ja sain siihen kesäkuussa vastauksen. Silloin vastattiin näin, että ministeriö on kyllä arvioinut näitä säädösehdotuksia ja mahdollista jatkovalmistelua ja säädösvalmisteluyhteyksiä, jotta muutoksia voitaisiin tehdä, mutta aikataulusta ei ole kerrottu mitään, eli aikataulu on edelleen auki. Toivoisin, että asiantuntijatyöryhmän työtä kunnioitetaan ja tämä asia viedään pikaisesti lainsäädäntöön ja maaliin, jotta jokainen Suomessa saa hyvää saattohoitoa eli siitä tulee niin sanotusti subjektiivinen oikeus. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia esittelystä. — Edustaja Laakso, olkaa hyvä.

15.55 Sheikki Laakso ps: Arvoisa puhemies! Täytyy kiittää edustaja Juvosta tästä erinomaisesta aloitteesta. Me olemme kuitenkin oikeasti moraalisesti velkaa tämän maan rakentajille sen, että saadaan viimeiset päivät, etenkin ne viimeiset päivät, asianmukaista hoitoa. Koska ei niin sanotusti terveiden ihmisten ole tarvinnut kärsiä, niin miksi pitäisi niitenkään, jotka eivät pysty itse niin paljon siihen asiaan vaikuttamaan? On äärettömän tärkeää, että saattohoito ja ihmisen viimeiset hetket ovat sellaisia, että jää niin sanotusti, no ei nyt voi sanoa iloa mieleen, mutta kuitenkin niin, että ei tarvitsisi niin paljon surua ja kärsimystä kokea.

Kiitos edustaja Juvoselle tästä esityksestä.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Juuso, olkaa hyvä.

15.56 Kaisa Juuso ps: Arvoisa puhemies! Edustaja Juvonen on ansiokkaasti pitänyt tätä saattohoito-ongelmaa esillä jo pitemmän ajan ja lähestyy asiaa nyt lakialoitteella kirjallisen kysymyksen jälkeen. Toivon todellakin, että tämä asia etenisi jossakin vaiheessa ja mielellään mahdollisimman pikaisesti.

Se, että me mahdollistamme arvokkaan kuoleamisen ihmiselle, on myöskin ihmisoikeus ja määrittelee sen ihmisen ihmisarvon. Me puhumme hyvin paljon Suomessa ihmisoikeuksista ja ihmisarvosta, mutta tässä asiassa mielestäni meillä on jäänyt joku kohta huomauttamatta. Arvokas kuoleminen on erittäin tärkeä ihmisoikeus ja ihmisarvon mittari kaikille kansalaisille.

Tuen lämpimästi edustaja Juvosen lakialoitetta.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kilpi, olkaa hyvä.

15.57 Marko Kilpi kok: Arvoisa puhemies! Ollaan taas jälleen kerran tärkeän asian äärellä. Olen itsekin tehnyt tästä asiasta kirjallisen kysymyksen ja olen tehnyt sen sen takia, että on ilmennyt selkeitä tarpeita saattohoidon parantamiseksi ja kehittämiseksi. Vuonna 2019:han valmistui sosiaali- ja terveysministeriön teettämä selvitys palliatiivisen hoidon ja

Pöytäkirja PTK 86/2022 vp

saattohoidon tilasta, ja siinä nousi kyllä esiin selkeitä kehittämistarpeita niin palveluiden rakenteissa kuin osaamisessakin. Yhtenä kehittämiskohteena nähtiin palliatiivisen hoidon ja saattohoidon palveluketjun rakentaminen.

Saattohoidon peruspilareitahan on itsemääräämisoikeus, oikeudenmukaisuus ja etenkin tasa-arvoisuus. Nimenomaan tasa-arvoisuuden kohdalla on paljonkin tekemistä; on puhtaasti kiinni siitä, millä paikkakunnalla ihminen asuu, onko mahdollista saada saattohoitoa ja minkälaista saattohoitoa. Tämähän ei voi olla näin. Nämä sanat eivät voi olla vain pelkkiä sanoja, vaan niiden tulisi toteutua kyllä jokaisen saattohoidettavan kohdalla myös käytännössä.

Itse olen ollut todistamassa erinomaista saattohoitoa, ja se oli kyllä jotain, jota toivoisi kyllä ihan jokaisen kohdalle, kun se hetki sitten koittaa. Se oli kyllä kaunista, ja se oli arvokasta. Itse asiassa senkin takia heräsin tämän asian äärelle ja koin tarpeelliseksi silloin tehdä kysymyksen, ja on äärimmäisen hyvä, että tämä on nyt tässä yhteydessä täällä meillä käsiteltävänä. Olen kyllä hyvin vahvasti sitä mieltä myöskin, että jokaisella meillä tulee olla oikeus hyvään kuolemaan. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Vielä aloitteen tekijä, edustaja Juvonen, olkaa hyvä.

15.59 Arja Juvonen ps: Arvoisa puhemies! Kiitos edustajille hyvistä puheenvuoroista ja tuesta tämän tärkeän asian kanssa. 2011, kun eduskuntaan tulin, taisin tehdä ensimmäisiä aloitteita liittyen tähän saattohoitoteemaan, johtuen pitkälti niistä omista näkemyksistä ja kokemuksista, mitä myös hoitajana olin nähnyt, ja olin todennut, että meillä on paljon parannettavaa vielä Suomessa.

Meillä on se ongelma, että kun meillä on siirrytty kodinomaisiin hoivayksiköihin, niin kun niissä tulee yllättävästi tilanne, että ikäihmisen kunto heikkenee ja hän mahdollisesti saattohoitoon sitten joutuu, niin välttämättä siellä kodinomaisessa hoivayksikössä ei ole näitä kaikkia apuvälineitä, kuten esimerkiksi happea tai imulaitteita tai riittävää kivunlievitystä tässä tilanteessa. Tämän takia on erittäin tärkeää, että lainsäädännöllä hieman asiaa laitetaan kuntoon ja toki myös sitten vahditaan ja katsotaan, että kaikkialla Suomessa toimitaan samalla tavalla. Siinä mielessä tämä on hyvin herkkä asia ja koskettaa varmaan monia ihmisiä, mutta tässä kuitenkin elämme sen realismin keskellä, että tätäkin hoitoa pitää Suomessa saada, ja sen takia tämä lakialoite. — Kiitos.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

13. Lakialoite laiksi sairausvakuutuslain 10 luvun 1 §:n muuttamisesta

Lakialoite LA 31/2022 vp Arja Juvonen ps ym.

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 13. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

Pöytäkirja PTK 86/2022 vp

Lähetekeskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Avaan keskustelun. Esittelypuheenvuoro, edustaja Juvonen, olkaa hyvä.

Keskustelu

16.01 Arja Juvonen ps (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitos, hyvät kansanedustajat täällä täysistuntosalissa! Samalla teemalla jatkamme, koska tähän teemaan liittyy myös toinen hyvin tärkeä asia eli läheisen henkilön mahdollisuus osallistua saattohoitoon esimerkiksi, kun omainen on sairastunut. Eli tämä on lakialoite lisälainsäädäntöä sairausvakuutuslain 10 luvun 1 §:n muuttamisesta. Tällä lakialoitteella esitetään, että myös henkilöllä, joka osallistuu vakavasti sairaan läheisensä saattohoitoon, olisi oikeus erityishoitorahaan. Erityishoitoraha on tarkoitettu korvaamaan lyhytaikaista tai tilapäistä ansionmenetystä, joka aiheutuu vakuutetun osallistumisesta lapsensa sairaudesta tai vammasta johtuvaan hoitoon tai kuntoutukseen.

Elämän loppuvaiheen asiantuntijatyöryhmän näkemyksen mukaan Suomessa olisi harkittava Ruotsin mallin mukaista lainsäädäntöratkaisua, jossa turvataan tuki henkilöille, jotka hoitavat vakavasti sairasta läheistään. Ruotsin sosiaalipalvelulain 5 luvun 10 §:n mukaan sosiaalilautakunnan on tarjottava tukea henkilöille, jotka hoitavat vakavasti sairasta läheistään. Sosiaalihallitus on laatinut kunnille lainkohdan soveltamisohjeen.

Arvoisa puhemies! Työ- ja elinkeinoministeriön asettama kolmikantainen työryhmä on valmistellut Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin vanhempien ja omaistaan hoitavien työ- ja yksityiselämän tasapainottamisesta ja neuvoston direktiivin 2010/18/EU kumoamisesta — tämä on nimeltään työelämän tasapaino -direktiivi — edellyttämät muutokset Suomen työlaeinsäädäntöön. Tämä direktiivi sisältää muun muassa uuden oikeuden viiden päivän omaishoitovapaaseen, jonka me täällä eduskunnassa olemme käsitelleet. Direktiivi saatettiin kansallisesti voimaan lailla 14.1.2022.

Omaishoitovapaata voidaan käyttää esimerkiksi saattohoidossa olevan omaisen hoitamiseen, mutta vapaan palkattomuus rajoittanee sen käyttöä merkittävästi. Me perussuomalaiset nostimme tämän asian käsittelyssä täällä eduskunnassa esiin myös sen, että viisi päivää on aika lyhyt aika vuodessa saada hoitaa läheistään, ja esitimme pidempää aikajaksoa.

Voimassa olevat säädökset sekä työ- ja virkaehtosopimukset mahdollistanevat virka- tai työvapaan myöntämisen jo nyt valtion, kunnan ja yksityisten palveluksessa oleville työntekijöille, mikäli työntekijä esittää luotettavan selvityksen esimerkiksi lääkärinlausunnolla saattohoitotilanteesta. Tällaisen vapaan saaminen palkallisena edellyttäne muutoksia sosiaaliturvalainsäädäntöön ja ehkäpä myös muihin säännöksiin, ja tätä asiaa voisi verrata esimerkiksi sairausvakuutuslain 10 luvussa säädettyyn erityishoitorahaan, joka on tarkoitettu korvaamaan lyhytaikaista tai tilapäistä ansionmenetystä, joka aiheutuu henkilön osallistumisesta lapsensa sairaudesta tai vammasta johtuvaan hoitoon tai kuntoutukseen. Vastaavalla tavalla sairausvakuutuslain 10 luvun 1 §:n 1 momenttiin voitaisiin tehdä tämä lisäys, joka kuuluisi näin: ”Erityishoitoraha on tarkoitettu korvaamaan lyhytaikaista tai tilapäistä ansionmenetystä, joka aiheutuu vakuutetun osallistumisesta lapsensa sairaudesta tai vammasta johtuvaan hoitoon tai kuntoutukseen taikka hänen osallistumisestaan vakavasti sairaan läheisensä saattohoitoon.” Eli tällä mahdollistetaan se taloudellinen tuki tälle henkilölle, joka hoitaa saattohoidettavaa läheistään.

Pöytäkirja PTK 86/2022 vp

Arvoisa puhemies! Tein myös tästä kirjallisen kysymyksen 25. päivä toukokuuta 2022 ja sain siihen vastauksen kesäkuun 8. päivä 2022, ja myös tässä vastauksessa kerrottiin, että sosiaali- ja terveysministeriössä selvitetään, minkälainen etuus saattohoitotilanteisiin olisi tarkoituksenmukainen ja minkälaisia lainsäädäntömuutoksia tarvittaisiin. Joka tapauksessa muutoksia tarvitaan, ja harmittaa se, että aikataulusta ei puhuta mitään, kun tämäkin on asiantuntijatyöryhmän esittämä esitys, ja toivoisin, että niin korkeatasoisen asiantuntijaryhmän näkemykset saatettaisiin lakiin. Nimittäin totuushan on se, että moni tarvitsee sitä omaishoidon vapaata läheistään hoitaakseen mutta ei pysty sitä käyttämään, koska pitäisi sanoa itsensä irti töistä, jotta voisi vapaalle jäädä, ja sitten se olisi vielä palkatonta, jos työnantaja antaisi sitä vapaata — minkä toki laki mahdollistaa, että pyritään antamaan vapaa hoitaa läheistään, mutta ilman taloudellista tukea se on usein mahdotonta. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia esittelystä. — Edustaja Juuso, olkaa hyvä.

16.07 Kaisa Juuso ps: Arvoisa puhemies! Edustaja Juvoselta jälleen erittäin hyvä ja erittäin hyvin perusteltu lakialoite.

Se mahdollisuus viiden päivän palkattomaan vapaaseen tuli pienenä avauksena tässä keväällä, kun käsiteltiin tätä lakia, ja ministeri Sarkkinenkin sen myönsi, että tämä oli vasta avaus. Toivotaan, että jatkossa saadaan ensin pitempiä vapaita, koska viisi päivää on hyvin hyvin lyhyt ajanjakso. Minulla on semmoinen mielikuva, että Ruotsissa ovat jopa kahden kuukauden mittaisia nämä jaksot, joita voidaan käyttää siihen omaishoitoon tai sitten saattohoitoon, ja ne ovat myöskin palkallisia, ja se korvaus haetaan siinä tapauksessa Ruotsin Försäkringskassanilta — Suomessahan se olisi Kela sitten, joka maksaisi sen, tässä tapauksessa ehdotetun erityishoitorahan.

Tässäkin asiassa on pitkälti kysymys arvovalinnoista. Suomessa paljon puhutaan arvoista, ihmisoikeuksista, ihmisarvosta. Hyvä saattohoito ja omaisten mahdollisuus osallistua siihen on arvovalinta, ja tähän suuntaan meidän pitäisi ehdottomasti yhteiskuntaa viedä.

Kannatan lämpimästi edustaja Juvosen lakialoitetta.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ja edustaja Juvonen, olkaa hyvä.

16.08 Arja Juvonen ps: Arvoisa herra puhemies! Kiitos. — Kansanedustaja ja sosiaali- ja terveysvaliokunnan jäsen Kaisa Juuso tuntee äärettömän hyvin myös Ruotsin sosiaali- ja terveydenhuollon lainsäädännön, ja on aina ilo kuulla hänen kommenttejaan siitä, miten Ruotsissa näitä asioita myös hoidetaan.

Meillähän on tällä hetkellä hyvinkin vahva ja vakava sosiaali- ja terveydenhuollon kriisi, mikä varmasti myös pahenee, ja kun niitä avustavia käsiä läheisten hoitoon pyydetään monesti niistä omaisista ja toivotaan, että mahdollisimman moni omaishoitaja osallistuisi läheisensä hoivaan, niin siinäkin valossa on erittäin tärkeää, että me annamme myös sen taloudellisen turvan ja mahdollisuuden näissä äkillisissä tilanteissa.

Olen tehnyt taannoin myös lakialoitteen siitä, että työnantajalla tulisi olla velvollisuus antaa työntekijälle vapaata läheisen sairastumisen yhteydessä. Nythän se on siellä lainsäädännössä, että työnantaja pyrkii antamaan sen vapaan, mutta todellisuus on monesti se, että jos henkilö pyytää pidempääkin vapaata, niin hän joutuu kyllä itsensä irtisanomaan ja jää-

Pöytäkirja PTK 86/2022 vp

mään pois töistä. Eli tällaista ymmärrystä kaipaisin suomalaisen työelämään, että nähdään myös ruuhkavuodet ja elämän raskaat kuviot silloin, kun niitä kohdalle tulee.

Jään odottamaan ministeriön etenemistä tässä asiassa, koska aivan varmasti tahtotila tässäkin on yhteinen, kun asiaa tarkastelee, ja varsinkin jos omalle kohdalle osuu, niin ymmärtää, että tähän on todella tärkeä asia. — Kiitos.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

14. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi arvonlisäverolain väliaikaisesta muuttamisesta ja arvonlisäverolain väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 77/2022 vp

Valiokunnan mietintö VaVM 17/2022 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 8.9.2022 pidettävään täysistuntoon.

15. Seuraava täysistunto

Eduskunnan seuraava täysistunto on torstaina 8.9.2022 klo 16.00. Täysistunto lopetettiin klo 16.11.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Maija-Leena Paavola